

COMENIUS
UNIVERSITY
BRATISLAVA

FACULTY
OF NATURAL SCIENCES
Comenius University
Bratislava

DEPARTMENT OF
PHYSICAL GEOGRAPHY
AND GEOINFORMATICS

Hodnotenie ekologických benefitov stromov na vybraných lokalitách mestskej časti Bratislava – Staré Mesto

Hana Bobáľová

hana.bobalova@uniba.sk

Akú hodnotu majú stromy v meste ?

Top-valued benefit	Typical ranking/ importance
Shade & heat reduction	Consistently #1
Aesthetics/beauty	Very high
Calm, stress relief, well-being	High
Air quality	Moderate-high
Food/wood/medicine	Context-dependent

Akým problémom čelia mestá v súčasnosti ?

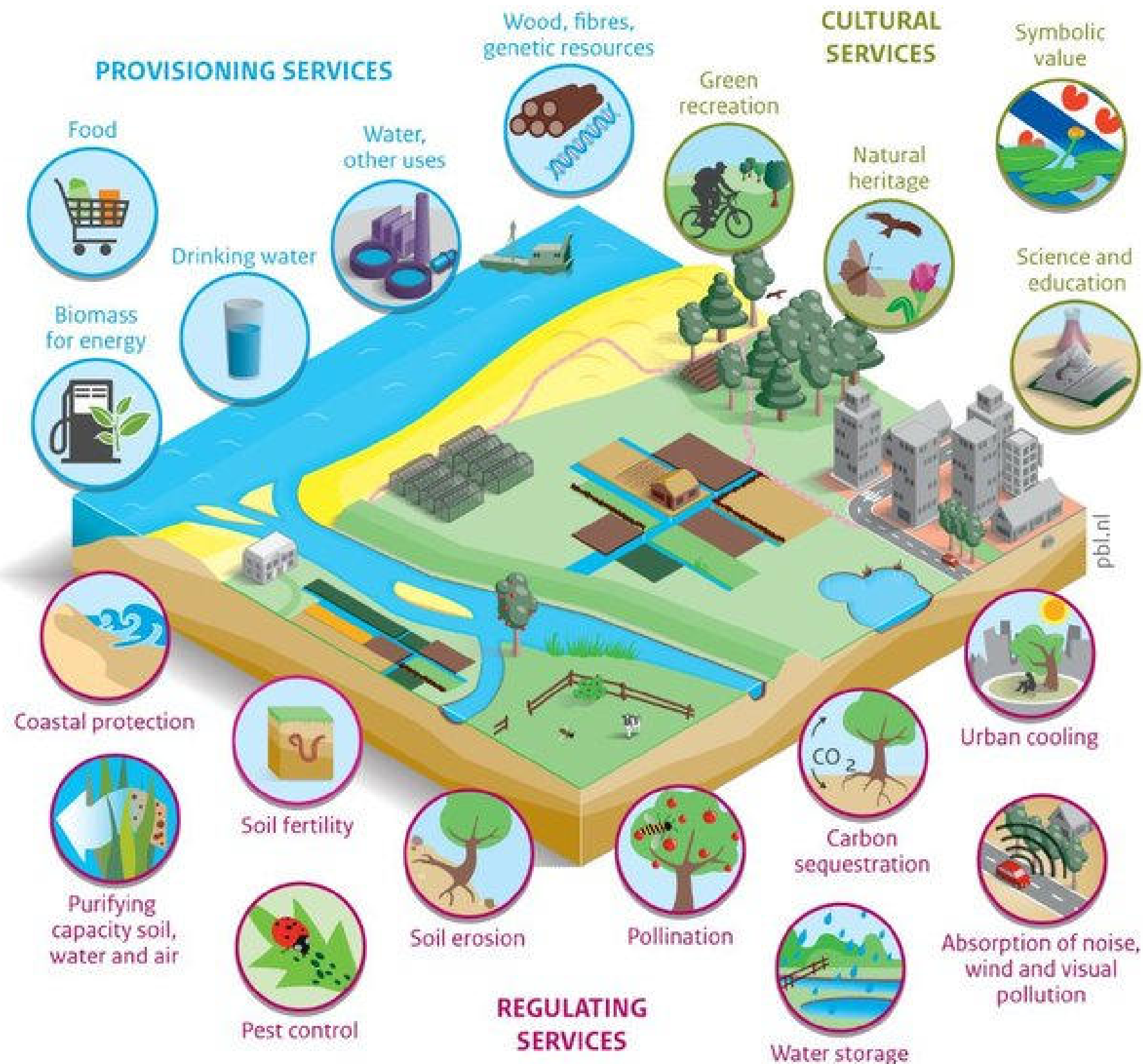
- prehrievanie (mestské ostrovy tepla),
- extrémne zrážky a odtok vody,
- klimatická zmena,
- znečistenie ovzdušia,
- kvalita verejného priestoru,
- ...

- poskytovanie tieňa,
- evapotranspirácia,
- ukladanie a sekvestrácia uhlíka,
- zlepšovanie kvality ovzdušia,
- zachytávanie vody,
- redukcia hlučnosti,
- zmierňovanie stresu,
- podpora fyzickej aktivity,
- podpora sociálnej kohézie,
- ...

Ekosystémové služby stromov

Common International Classification of Ecosystem Services (CICES)

- ochladzovanie prostredia,
- zachytávanie znečistenia a hluku,
- sekvestrácia uhlíka,
- zadržiavanie dažďovej vody,
- habitat pre organizmy,
- rekreácia v zeleni,
- ...

Kvantifikácia ekologických benefitov mestských stromov

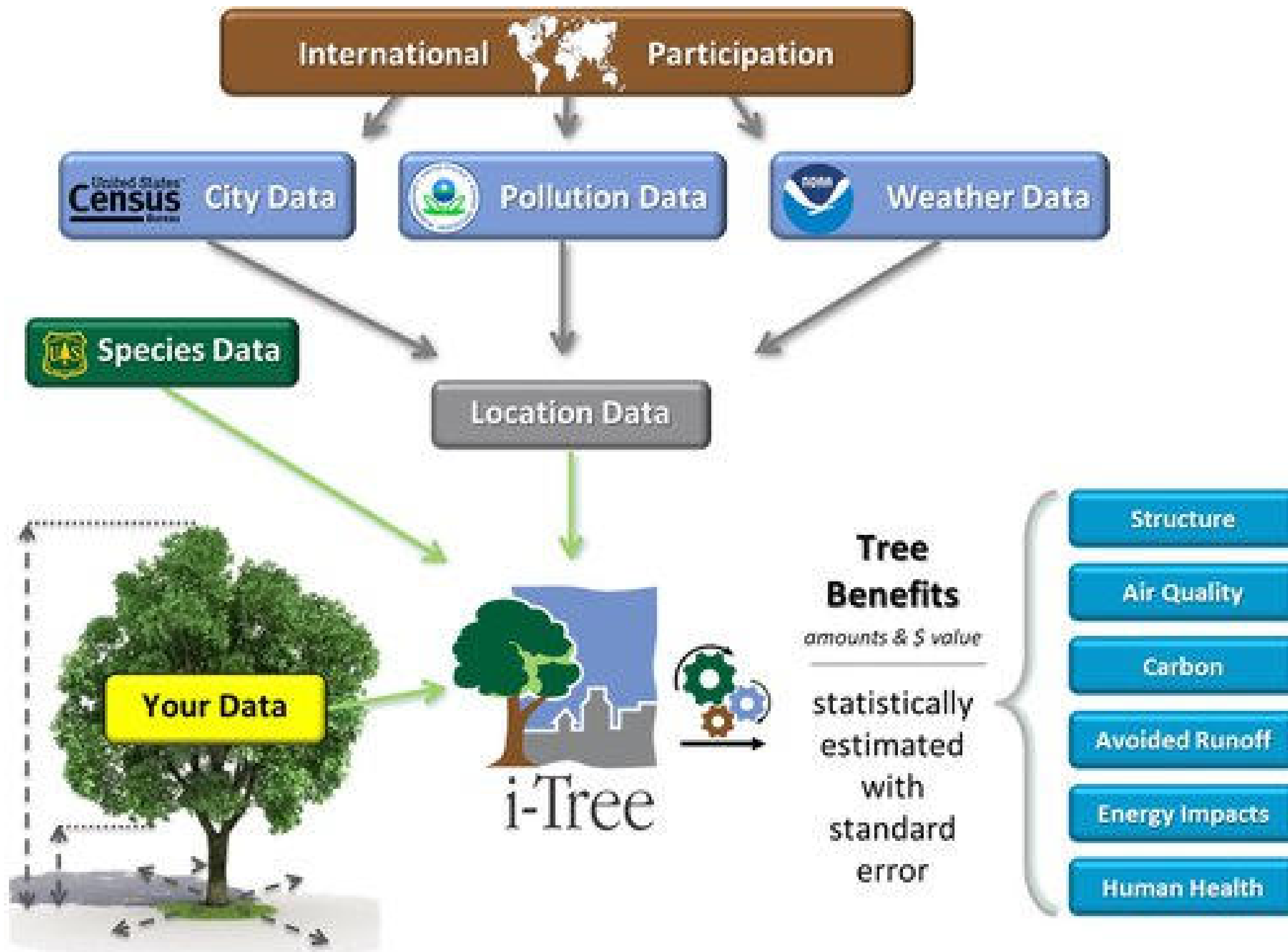
- podpora rozhodovania samosprávy,
- argumenty pre investície do zelene,
- plánovanie výsadby,
- porovnanie scenárov (výsadba / výrub),
- ...

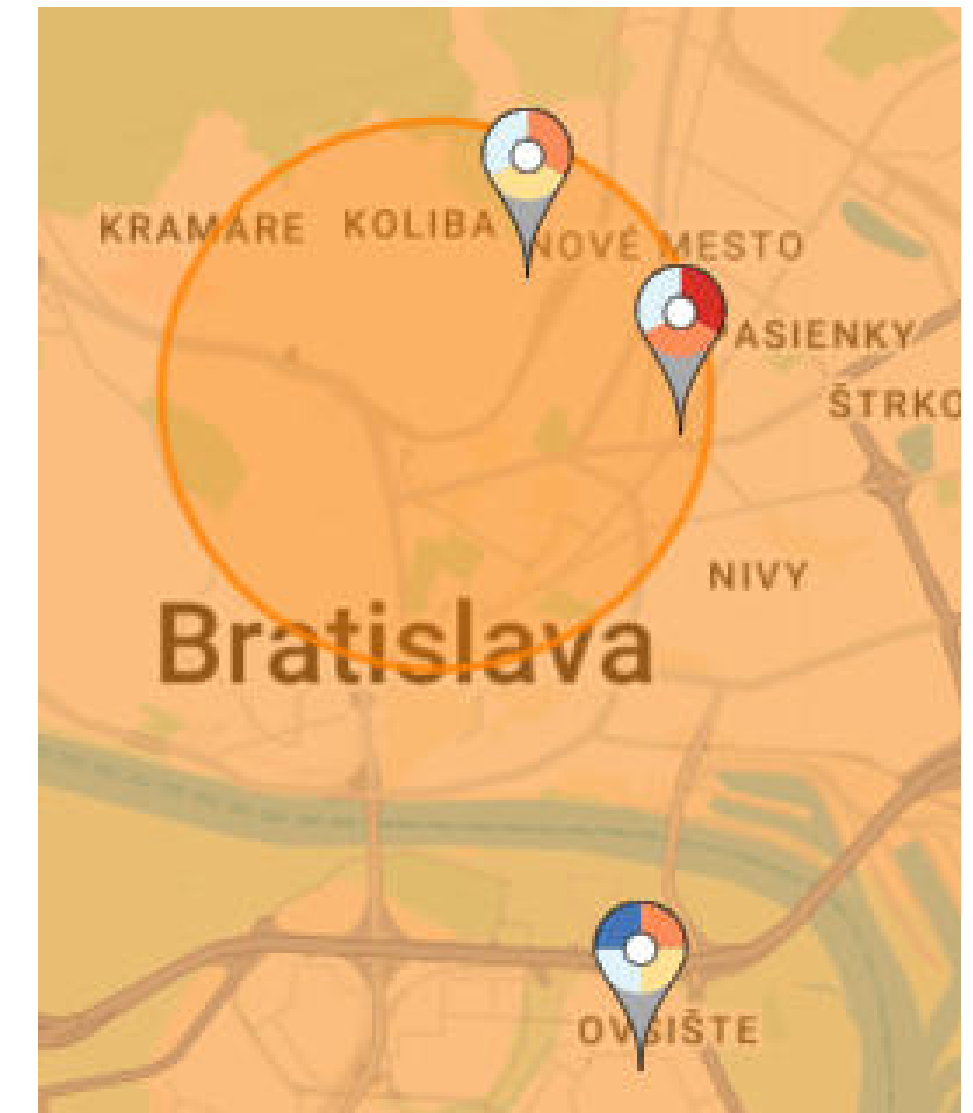
- open source, peer reviewed softvérová sada nástrojov
- vyvíjaná v USDA Forest Service na hodnotenie urbánnych aj rurálnych lesov
- USA, Kanada, Austrália, UK, Švédsko, Holandsko, Švajčiarsko, Španielsko, Poľsko, Maďarsko, ...

<https://www.itreetools.org>

i-Tree Eco

- BA - letisko, BA - Koliba
- znečistenie ovzdušia (2015)

✓ CO	■
✓ NO2	■
✓ O3	■
✓ PM10	■
✓ PM2.5	■
✓ SO2	■

Vstupné údaje

Údaje poskytl Oddelenie životného prostredia m.č. BA - Staré Mesto:

<https://basm.gisplan.sk/>

8015 stromov na pozemkoch mestskej časti:

50 stromov bez DBH a výšky (vylúčené)

672 stromov bez DBH (vypočítané regresnou rovnicou podľa výšky stromu)

GISPLAN Mapa zelene
BRATISLAVA-STARÉ MESTO

Vrstvy Hľadanie Lokality Legenda Poznámky Meranie Export mapy Zmena aplikácie O aplikácii **PRIHLÁSIŤ SA** Menu

Identifikácia

Listnatý strom

Poradové číslo: 14851

Taxón: hruška Calleryova kultivar

Obvod kmeňa: 31

Výška stromu: 6

Perspektíva: dlhodobá perspektívny

Typy poškodenia: výmladky na báze kmeňa
výmladky na kmeni a v korune krížiace sa
konáre hubové ochorenie listov obmedzený
koreňový priestor

Formulár: [Hlásenie podnetov](#)

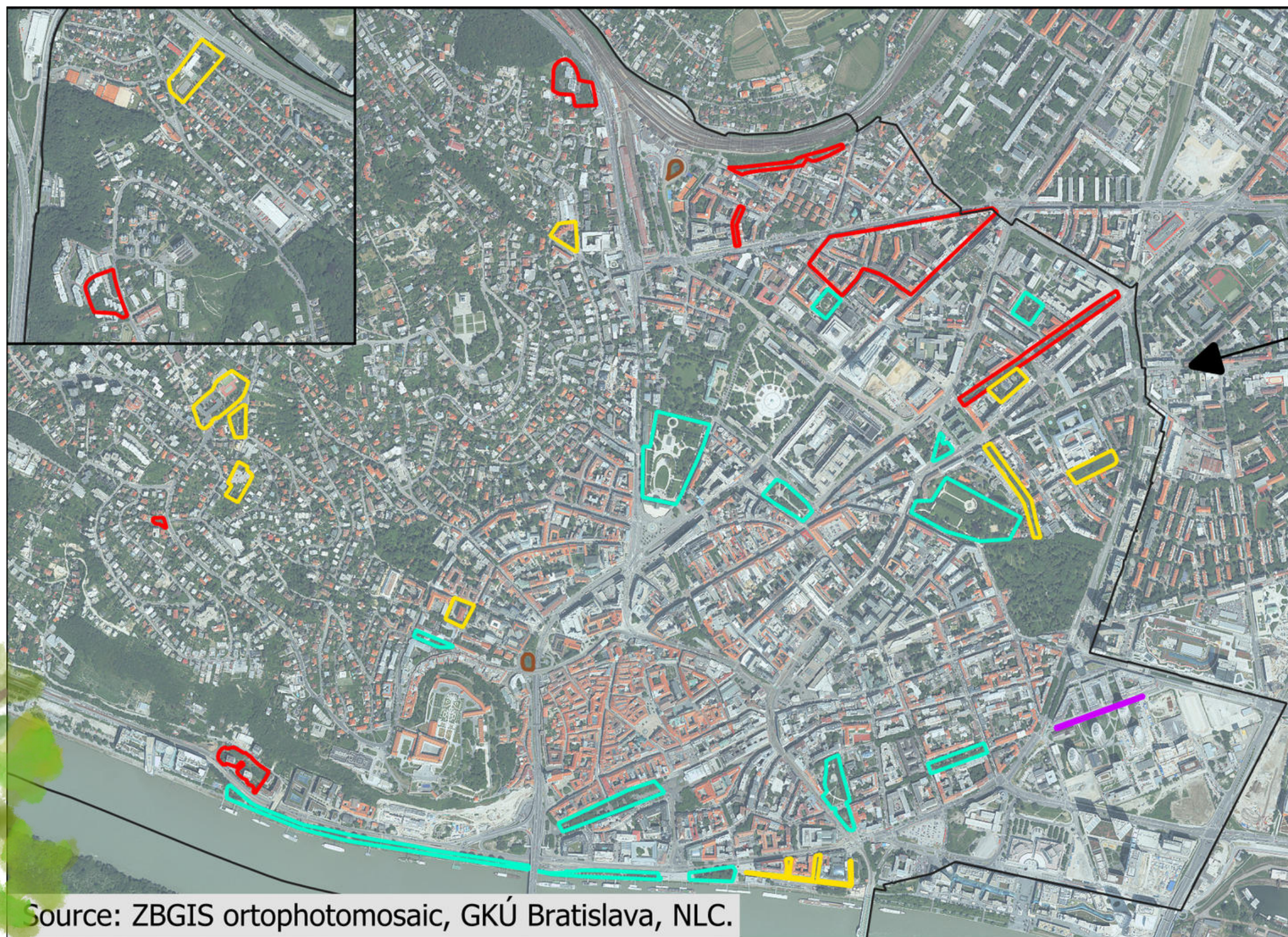
ZDIELAŤ MAPU SLEDOVAŤ MOJU POLOHU

Ortofotomapa 2024 © EUROSENSE s.r.o., SURVEYE s.r.o., Adresy: © MAPA Slovakia Digital s.r.o.

Testovacie plochy pre hodnotenie zelene

34 plôch - **3620** stromov

Bratislava - Staré Mesto

Sample plots

- Parks
- Residential
- Institutional
- Transport
- Commercial

Predspracovanie dát

- zjednotenie názvov taxónov
- určenie parametrov *Land use*, *Street tree* a *Public* (podľa testovacích plôch)
- určenie parametrov *Dieback* a *Crown missing* (podľa poznámok):

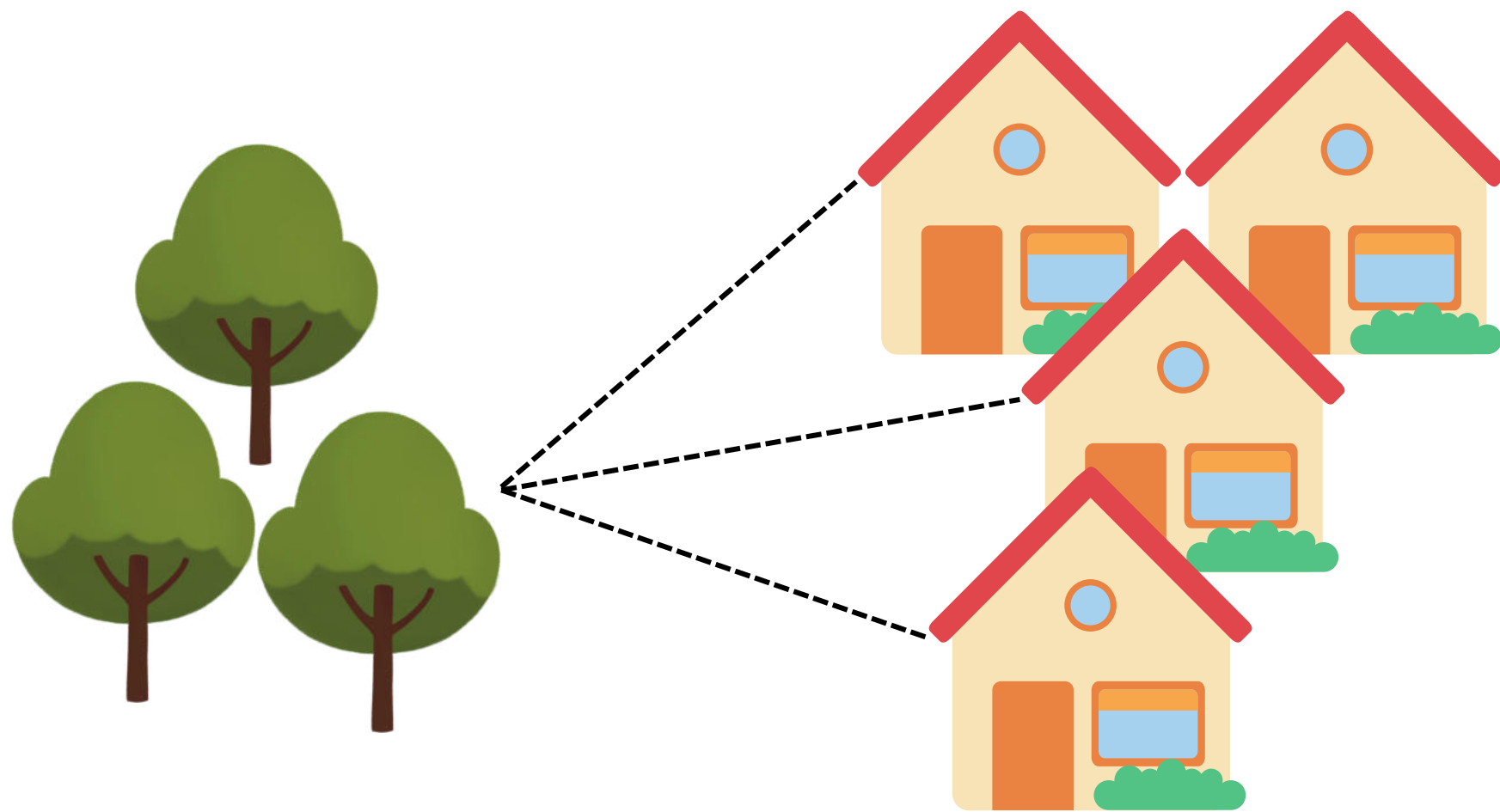
Textový popis	Dieback (v %)
suchý strom	100
takmer suchý strom	90
suché konštrukčné, hrubé a tenké konáre	45
suchý kmeň, suché dva kmene	40
suchý konštrukčný, hrubé a tenké konáre	35
suché konštrukčné konáre	30
suché hrubé a tenké konáre	30
suché hrubé konáre	25
suchý konštrukčný konár	15
suché tenké konáre	15
suchý vrcholec	10

Textový popis	Crown missing (v %)
dekapitovaná koruna	100
chýba podstatná časť koruny (viac ako 99 %)	100
chýba podstatná časť stromu (viac ako 50 %)	70
chýba podstatná časť koruny (viac ako 60 %)	65
chýba podstatná časť koruny (viac ako 50 %)	55
chýba podstatná časť koruny (viac ako 30 %)	35
okliesnený strom	30
preriedla koruna	30
úmyselne odstránený vrcholec	20

Vplyv stromov na energetickú bilanciu okolitých budov

- stromy vyššie ako 20 stôp do 60 stôp od klimatizovaných rezidenčných budov
- vzdialenosť a azimut k trom najbližším budovám (najviac 3-podlažným)
- budovy z OpenStreetMap


```
UPDATE stromy s
SET b1s = sub.dist_m,
    b1d = sub.angle_deg
FROM (
  SELECT
    tr.id AS tree_id,
    ST_Distance(tr.geom, bu.geom) AS dist_m,
    degrees(
      ST_Azimuth(
        tr.geom,
        ST_ClosestPoint(bu.geom, tr.geom)
      )
    ) AS angle_deg
  FROM stromy tr
  JOIN LATERAL (
    SELECT b.geom
    FROM buildings b
    WHERE ST_DWithin(tr.geom,b.geom,18)
    ORDER BY tr.geom <-> b.geom -- najbližší
    LIMIT 1
  ) bu ON true
) sub
WHERE s.id = sub.tree_id;
```


Ukladanie a sekvestrácia uhlíka

Listová plocha (Leaf area) - odvodená z výšky koruny, priemeru koruny a koeficientu zatienenia (Nowak 1996). Znižuje sa o príslušné percento chýbajúcej časti koruny, resp. percento suchých konárov.

Listová biomasa (Leaf biomass) - počíta sa z listovej plochy s použitím druhovo-špecifických konverzných faktorov.

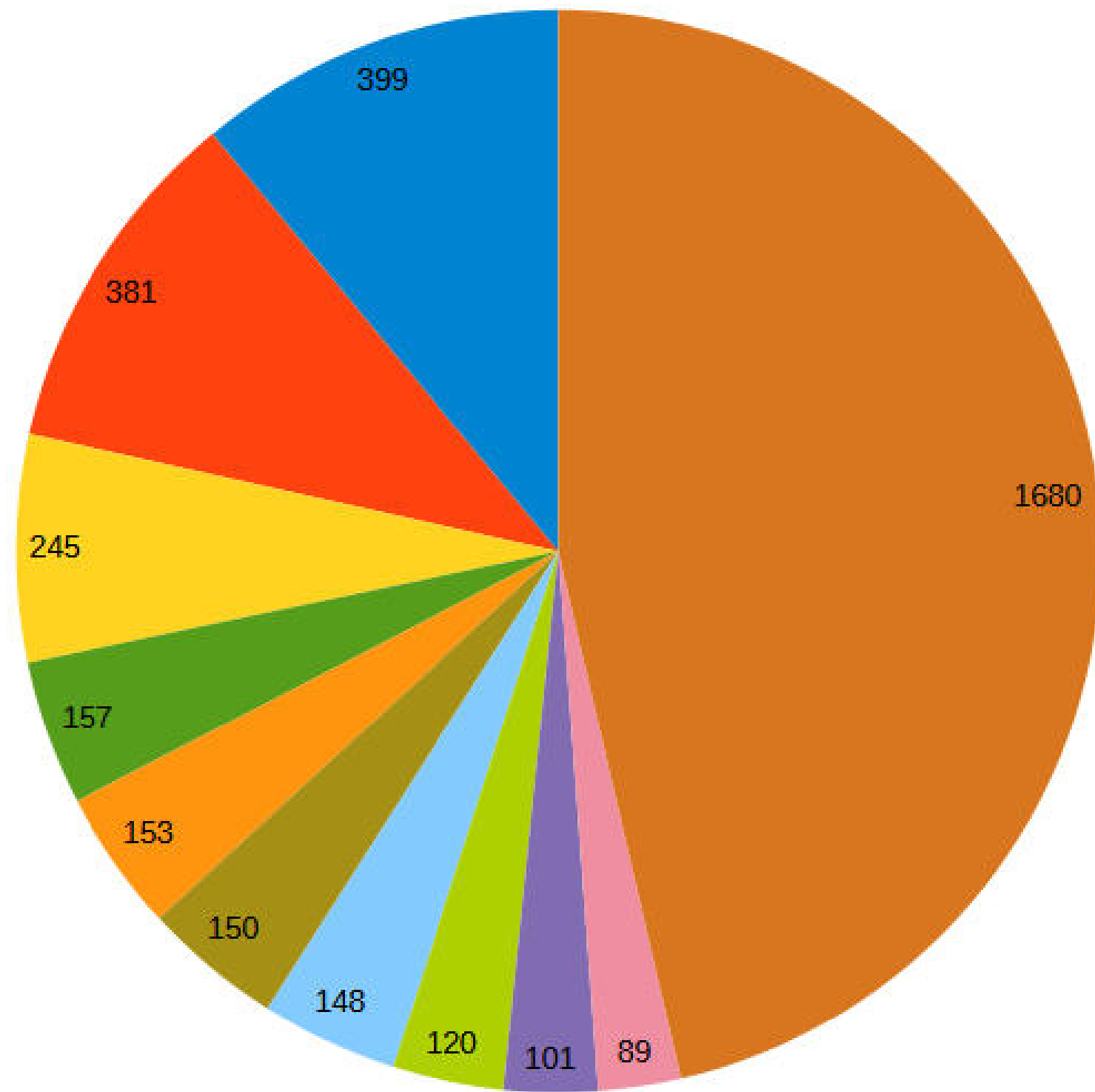
Celková biomasa stromu (Tree dry weight biomass) - počíta sa na základe alometrických rovníc z literatúry. Do výpočtu vstupujú parametre: druh stromu, DBH, celková výška stromu, percento suchých konárov v korune, osvetlenie koruny.

Ukladanie uhlíka (Carbon storage) - počíta sa ako 0.5-násobok biomasy stromu (Chow and Rolfe, 1987).

Hrubá sekvestrácia uhlíka (Gross carbon sequestration) - modeluje sa zväčšovaním DBH stromu podľa odhadovanej ročnej rýchlosti rastu.

Druhové zloženie stromov na testovacích plochách

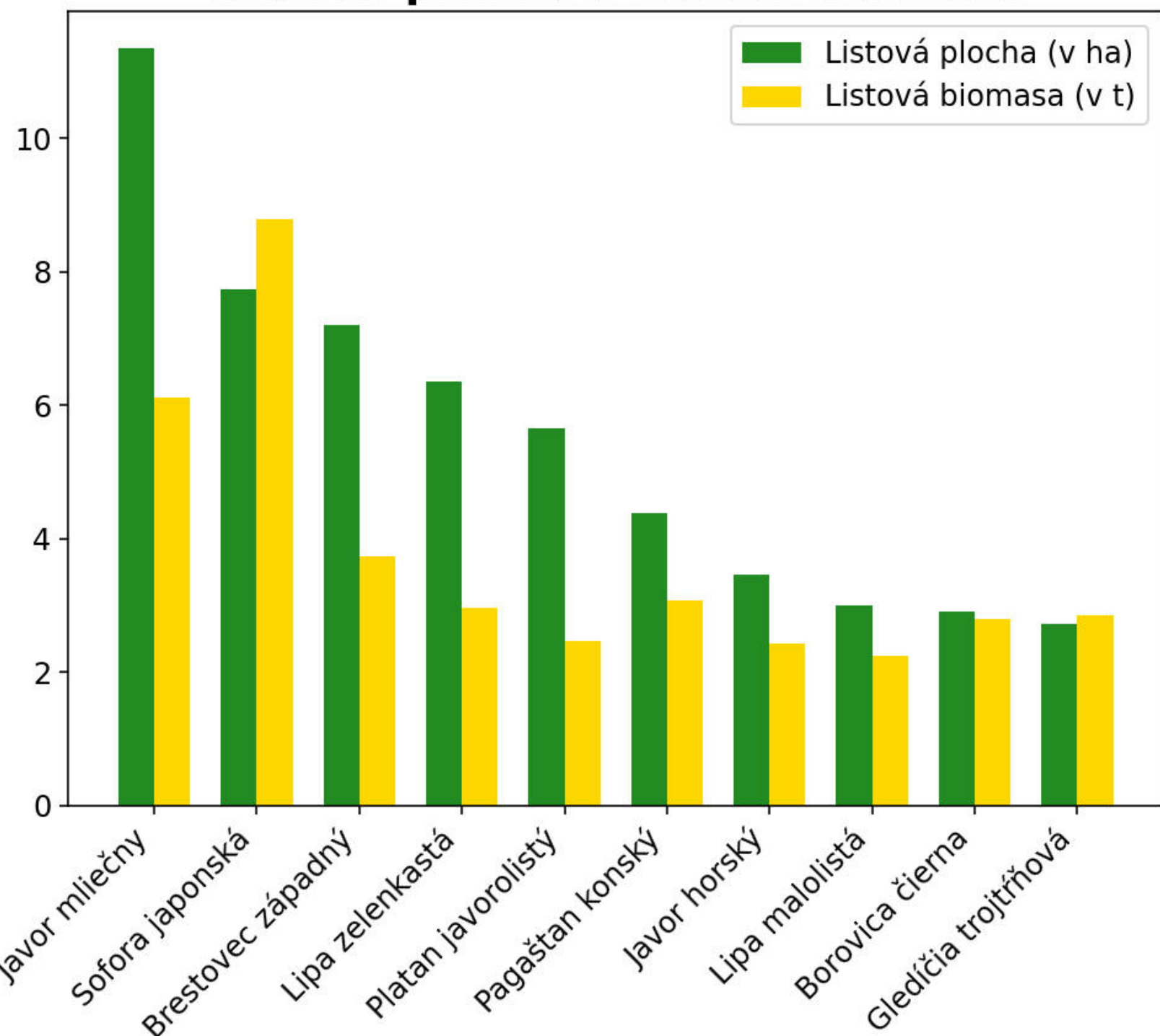
- Borovica čierna (*Pinus nigra*)
- Javor mliečny (*Acer platanoides*)
- Sofora japonská (*Styphnolobium japonicum*)
- Brestovec západný (*Celtis occidentalis*)
- Javor horský (*Acer pseudoplatanus*)
- Lipa zelenkastá (*Tilia x euchlora*)
- Tis obyčajný (*Taxus baccata*)
- Platan javorolistý (*Platanus x hybrida*)
- Breza previsnutá (*Betula pendula*)
- Slivka čerešňoplodá (*Prunus cerasifera*)
- Iné

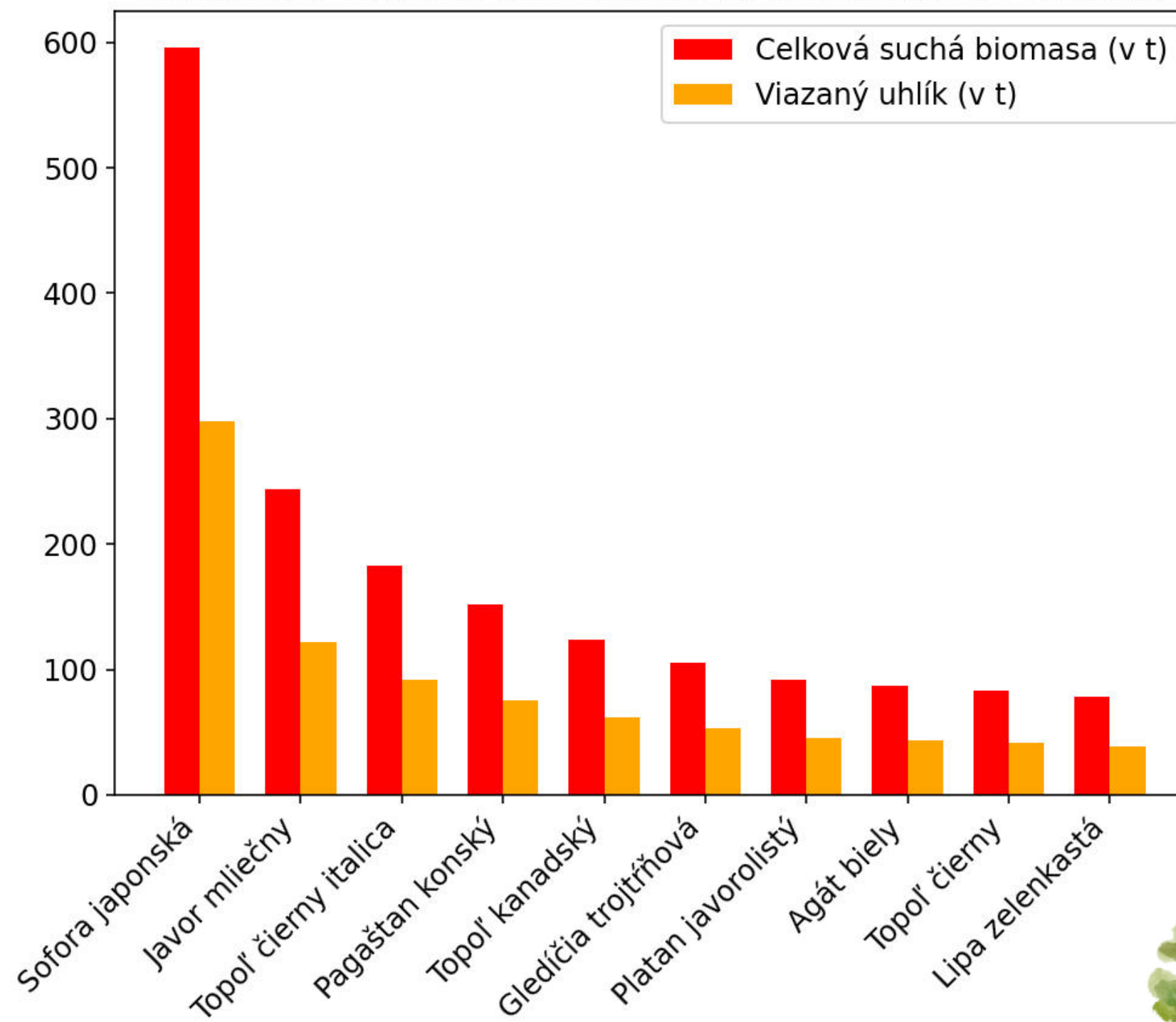

Biomasa a ukladanie uhlíka podľa druhov stromov

Listová plocha a listová biomasa

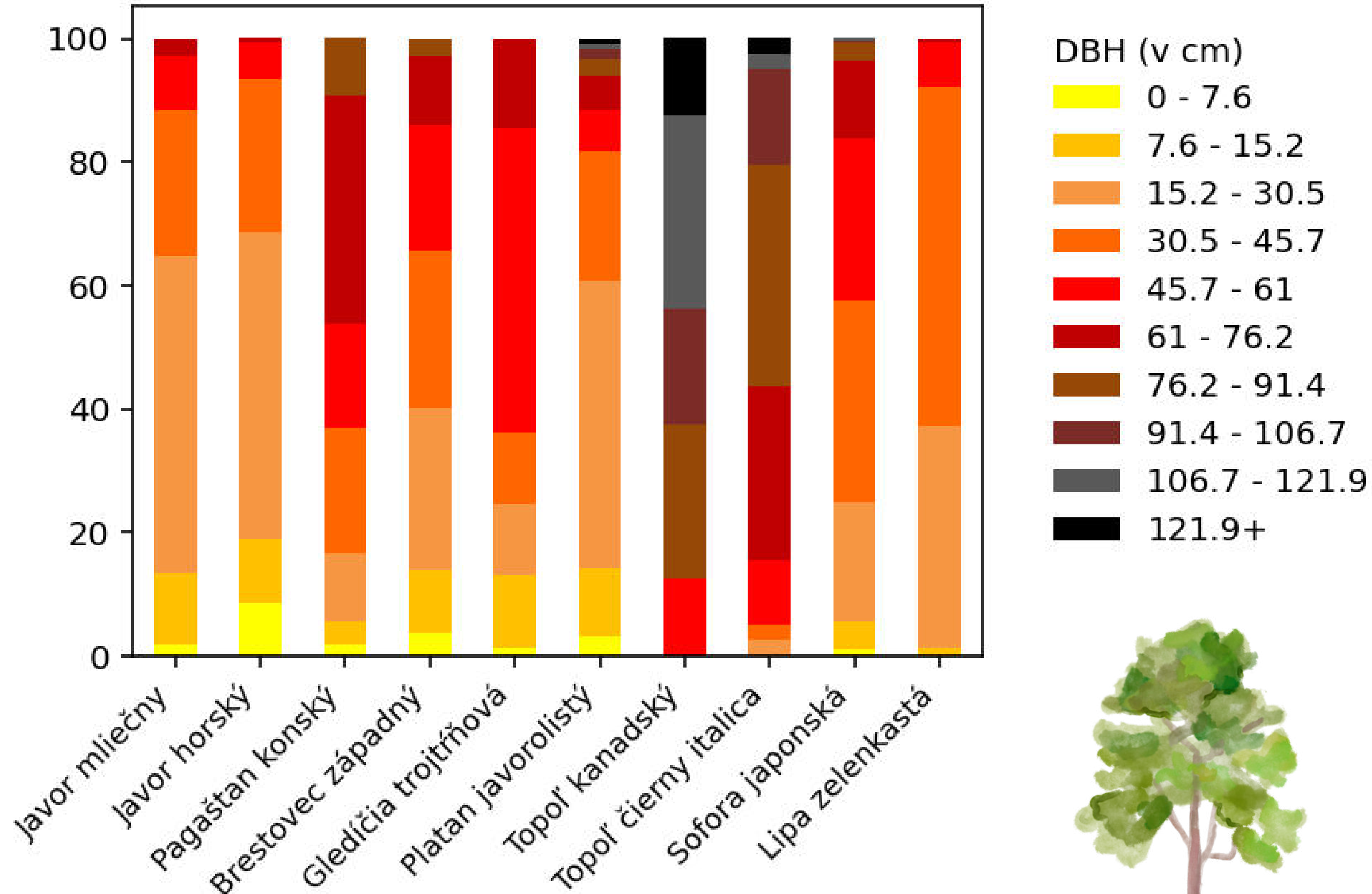
Celková suchá biomasa a ukladanie uhlíka

- celkovo stromy viažu 1443 ton uhlíka = 5290 ton ekvivalentu CO₂

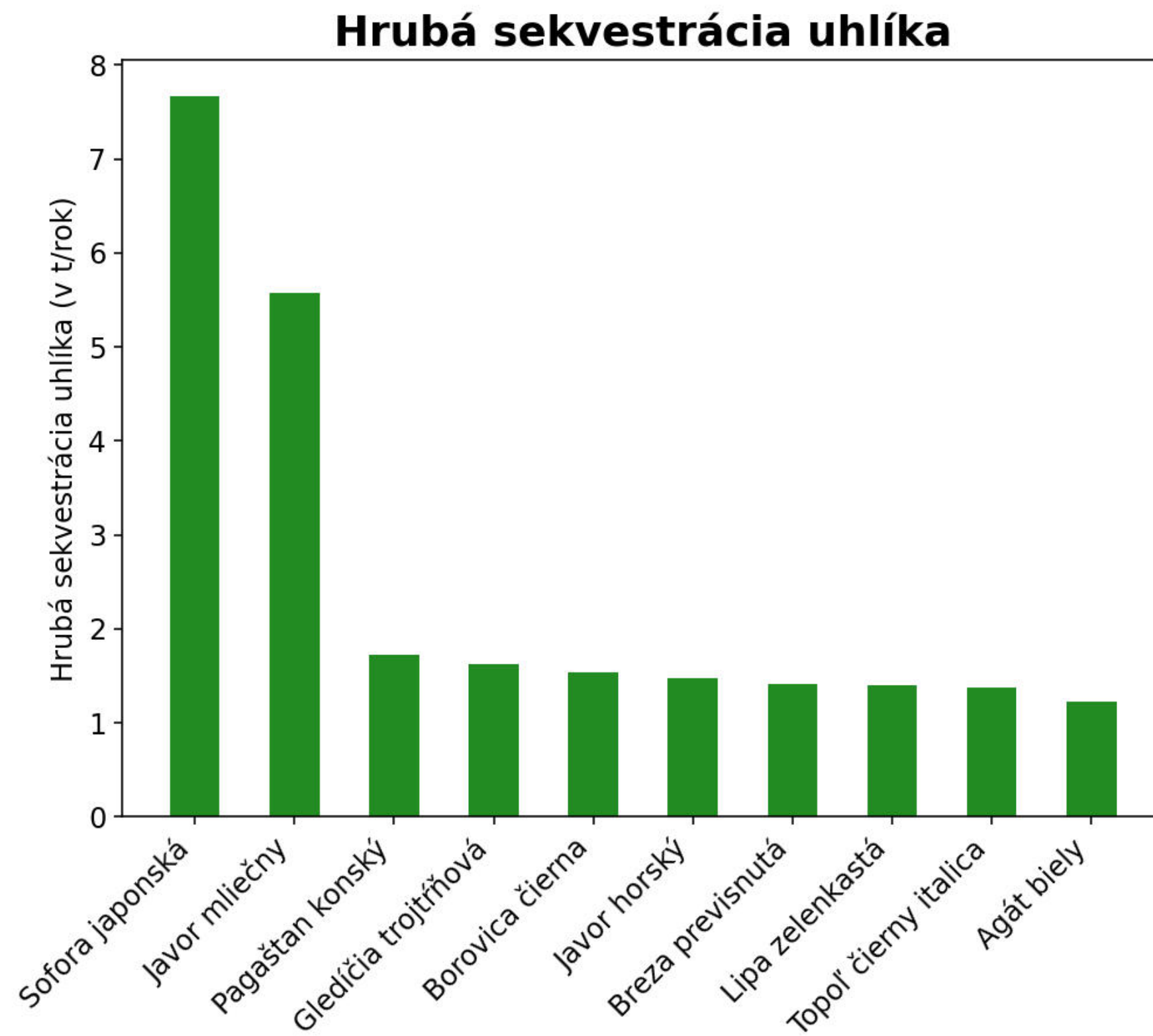

Vybrané druhy stromov podľa štruktúry DBH

Hrubá sekvestrácia uhlíka

- vhodné sú rýchlorastúce stromy s hustou biomasou (agát, gledíčia, pagašan, breza, lipa, borovica)
- produkcia kyslíka detto

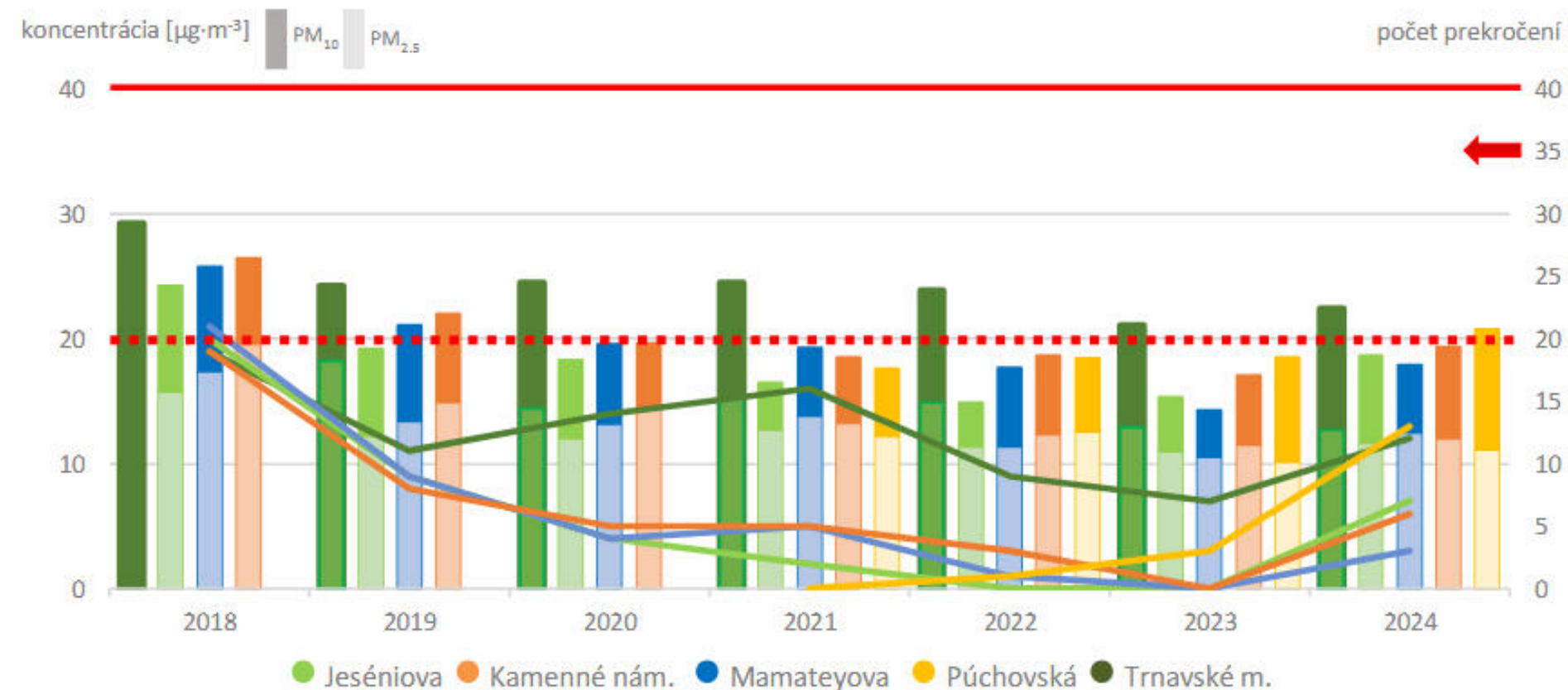
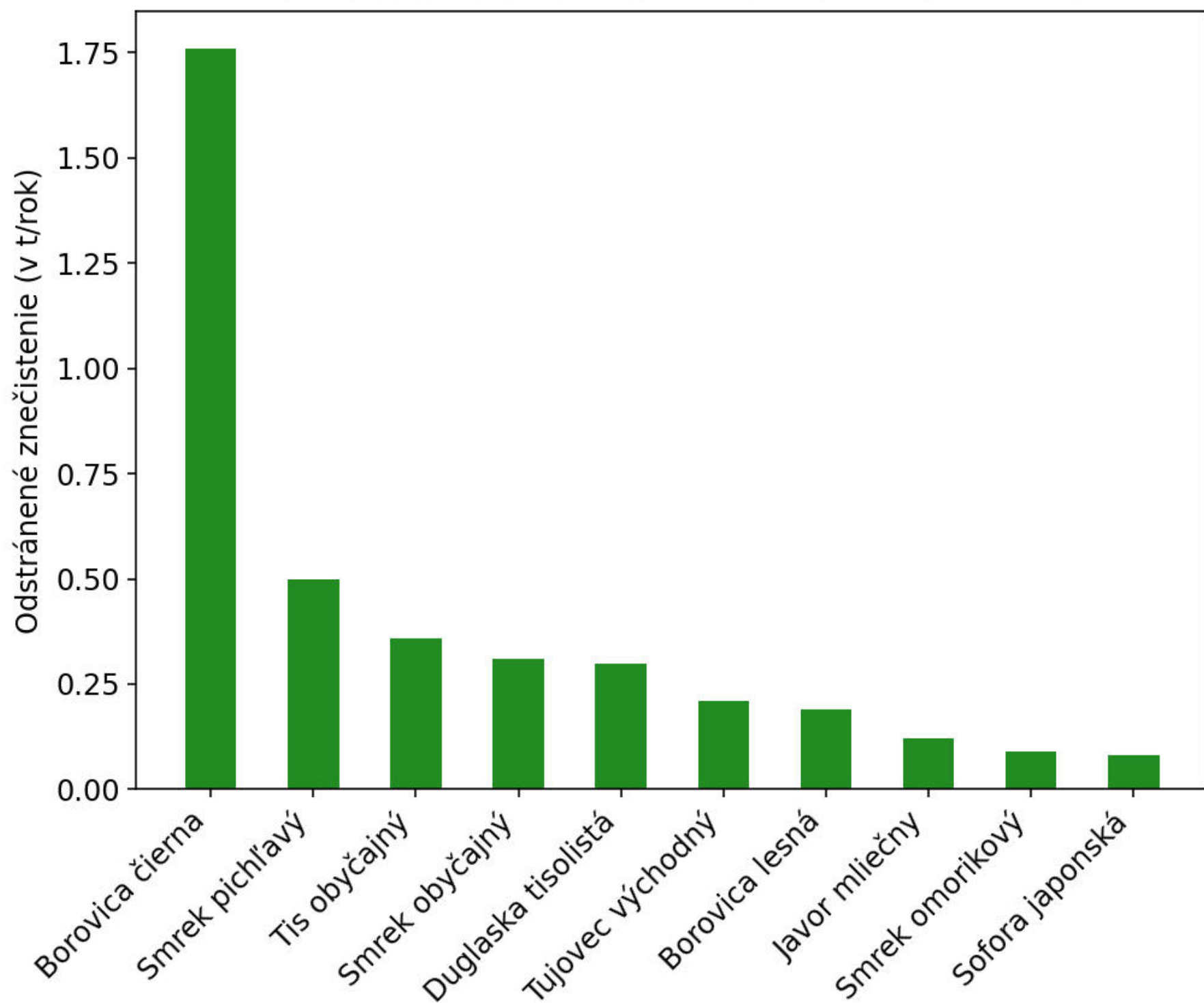
Odstraňovanie znečistenia ovzdušia

- najdôležitejšie **ihličnaté stromy** - čistia vzduch po celý rok

- O₃, SO₂, NO₂ a CO
- PM₁₀ a PM_{2.5} chýbajú

Odstraňovanie znečistenia ovzdušia

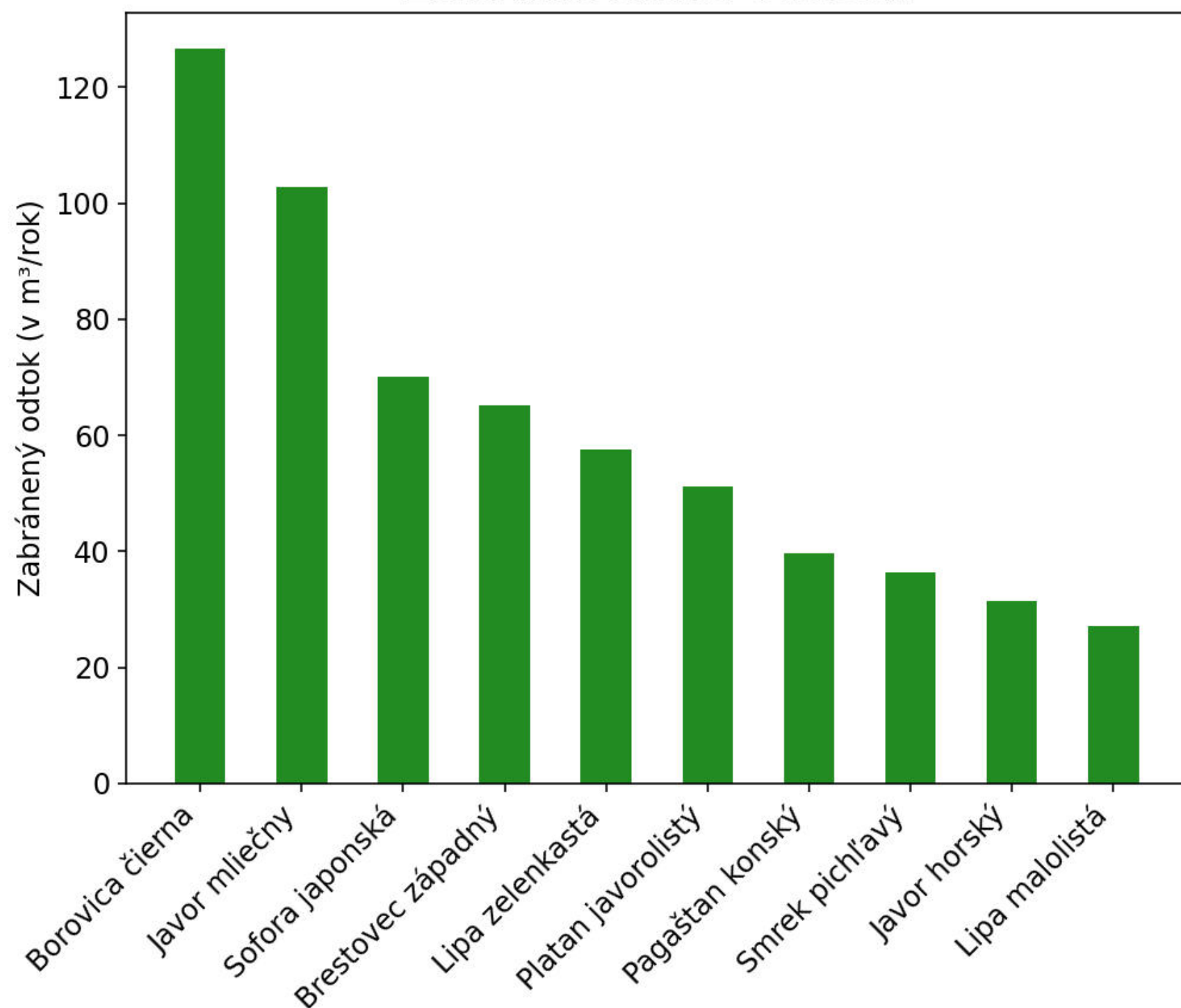

Zabraňovanie odtoku

- **borovica čierna** - najpočetnejšia
- listnaté stromy s veľkou listovou plochou - evapotranspirácia

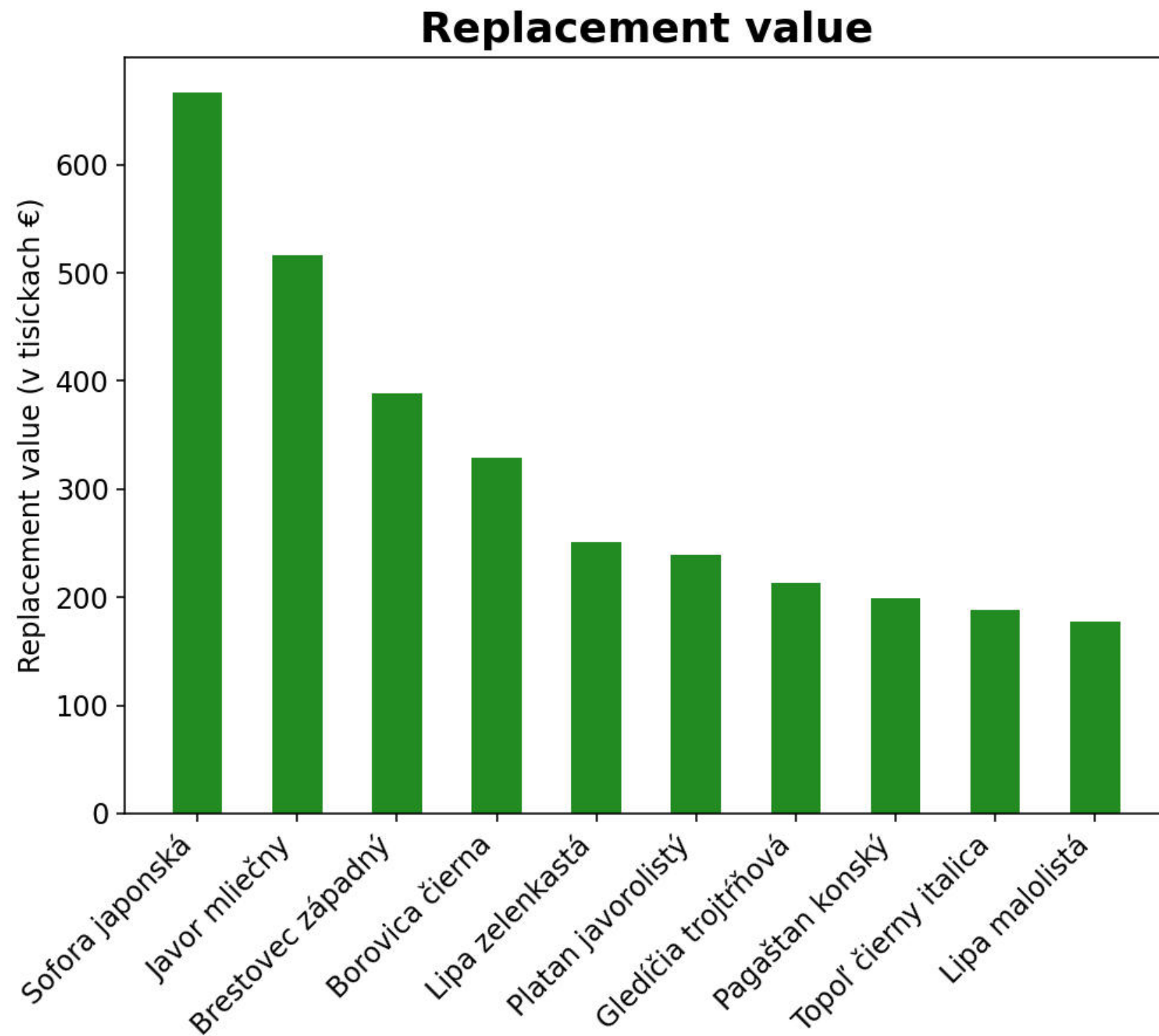
Zabraňovanie odtoku

- rozdiel medzi odtokom vody z oblasti bez stromov a so stromami
- hodinové hydrologické dáta z vybranej meteorologickej stanice (BA - letisko)
- podiel nepriepustných povrchov však nie je presne stanovený

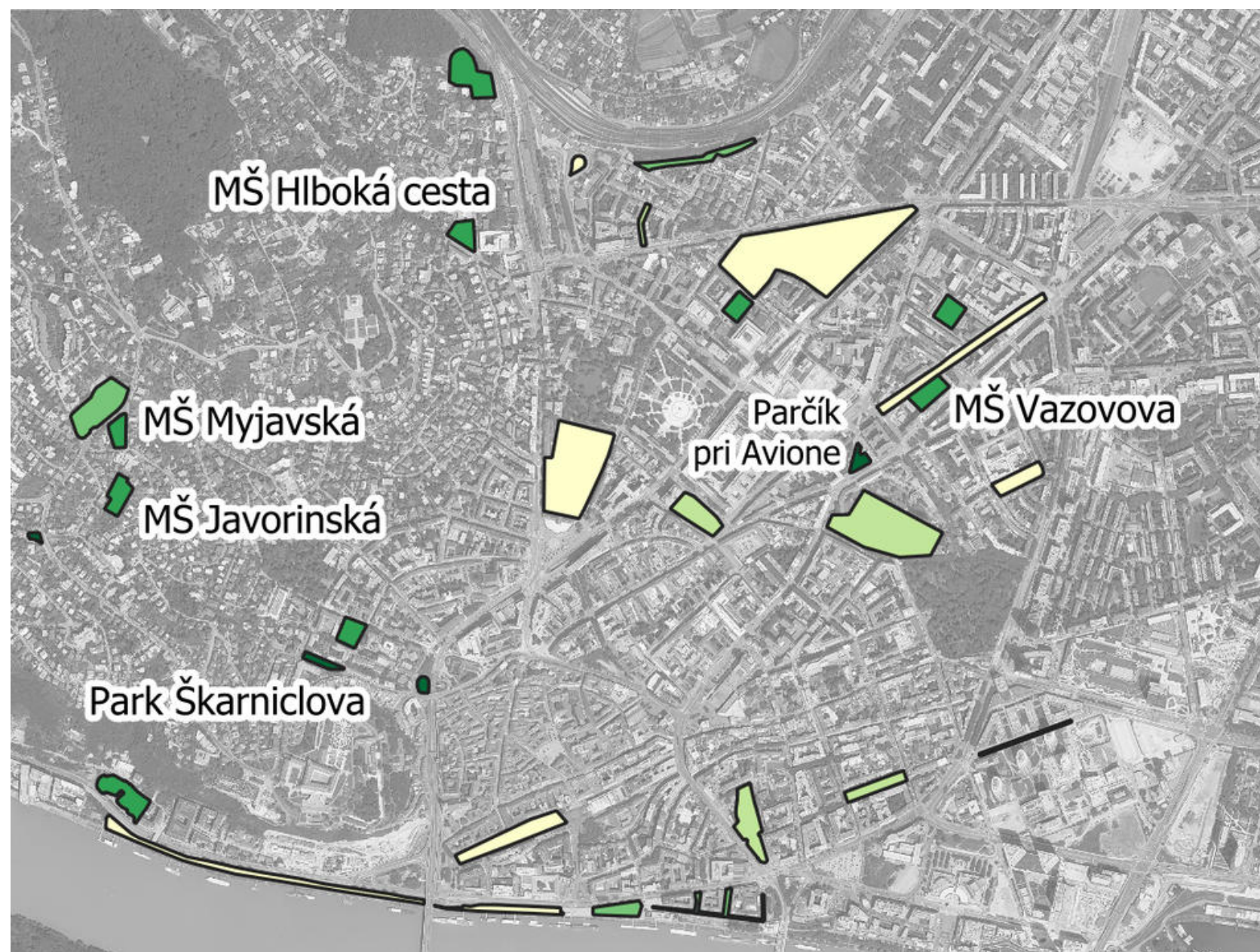
Replacement value

- najcennejšia je **sofora japonská**
(vysoká početnosť a priemer DBH nad 30 cm)

Sofora japonská - Blumentálska ulica

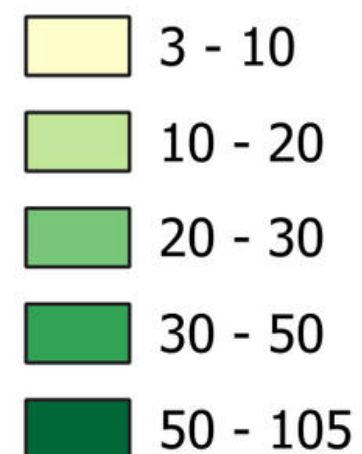
Štruktúra testovacích plôch

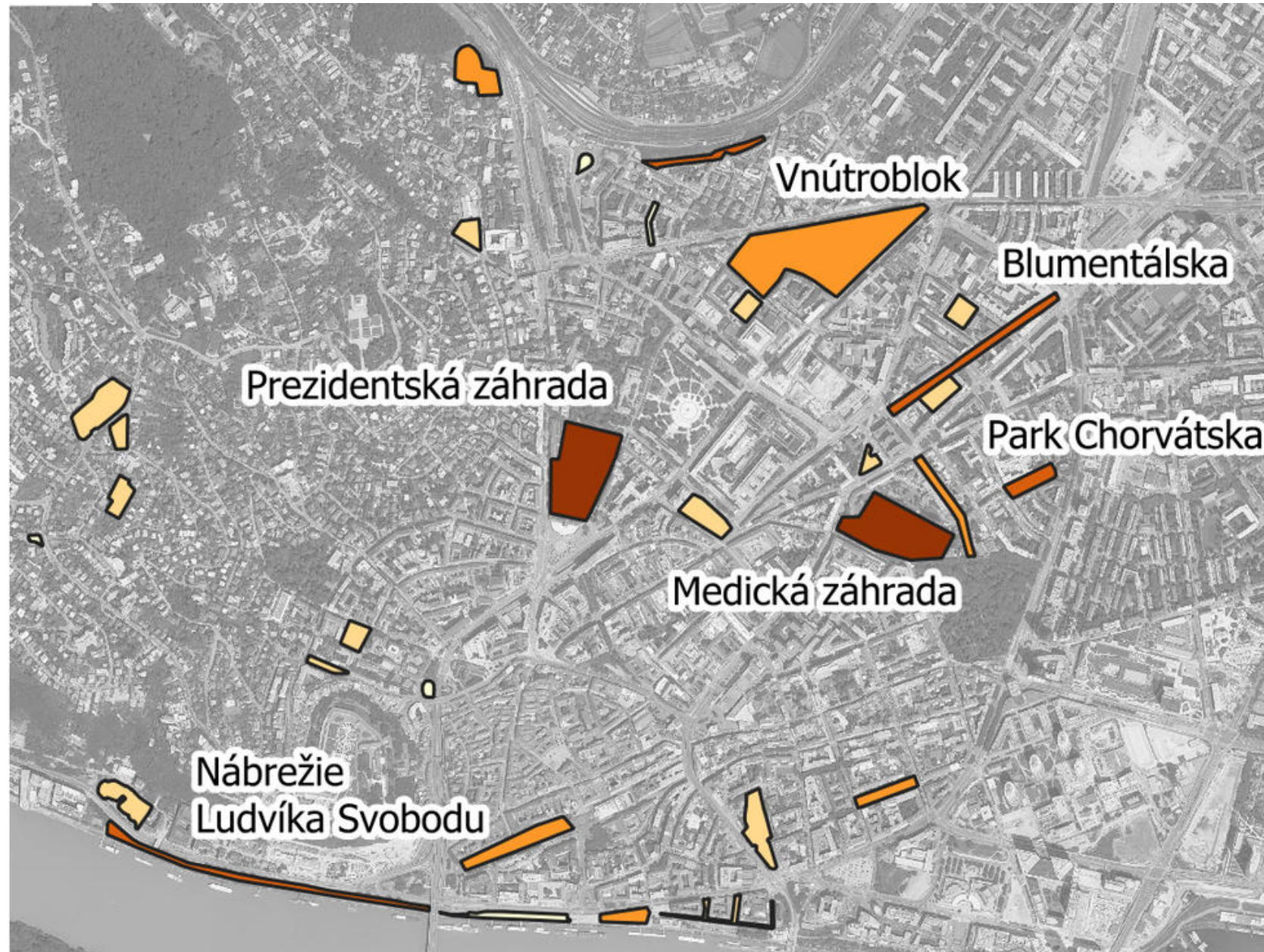
Source: ZBGIS ortophotomosaic, GKÚ Bratislava, NLC.

Land use	Count	Area (ha)	Number of trees	Tree Density (No / ha)	Richness	SPP/ha
Parks	13	13.27	1348	101.50	75	5.70
Residential	8	11.27	1378	122.20	89	7.90
Institutional	10	6.18	800	129.50	70	11.30
Transport	2	0.25	74	284.60	7	27.70
Commercial	1	0.18	25	131.60	2	11.00
	34	31.15	3625	116.20	115	3.70

Species/ha

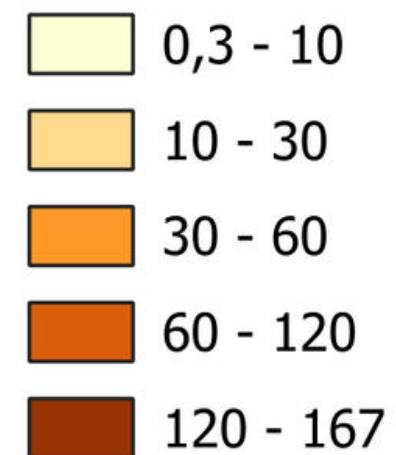
Ukladanie uhlíka

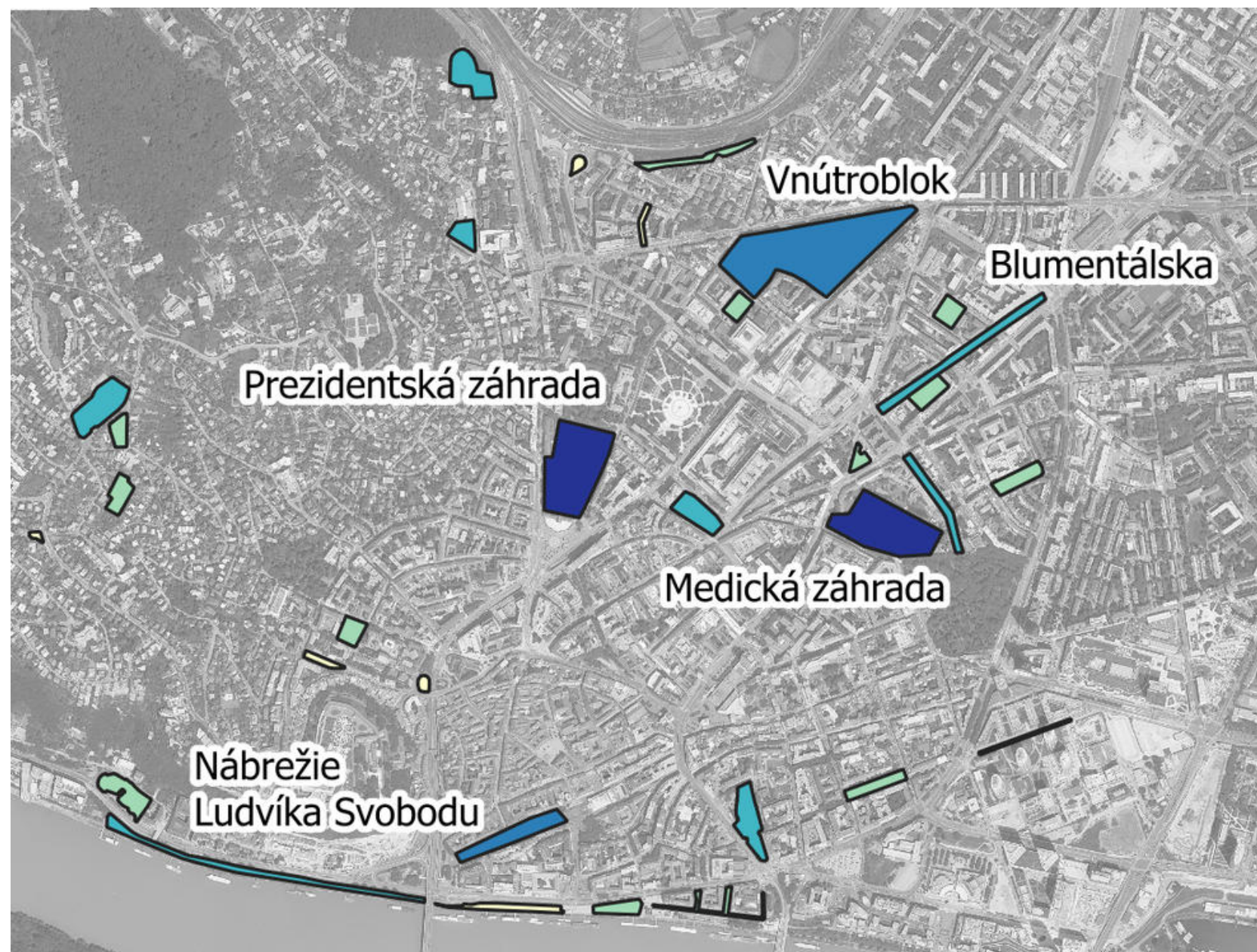
Source: ZBGIS ortophotomosaic, GKÚ Bratislava, NLC.

Land use	Leaf area (ha)	Leaf area (%)	Leaf area density (m ² /ha)	Carbon storage (t)	Carbon storage (%)	CO ₂ eq. (t)
Parks	46.31	56.9%	34875.57	668.50	46.3%	2451.20
Residential	18.60	22.9%	16493.30	358.80	24.9%	1315.70
Institutional	15.98	19.6%	25853.62	410.20	28.4%	1504.20
Transport	0.38	0.5%	14471.32	4.70	0.3%	17.10
Commercial	0.06	0.1%	3148.15	0.40	0.0%	1.30
	81.33	100.0%	26076.57	1442.60	100%	5289.50

Carbon storage (in t)

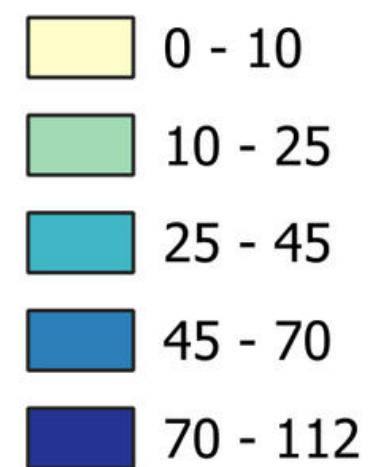
Zabraňovanie odtoku vody

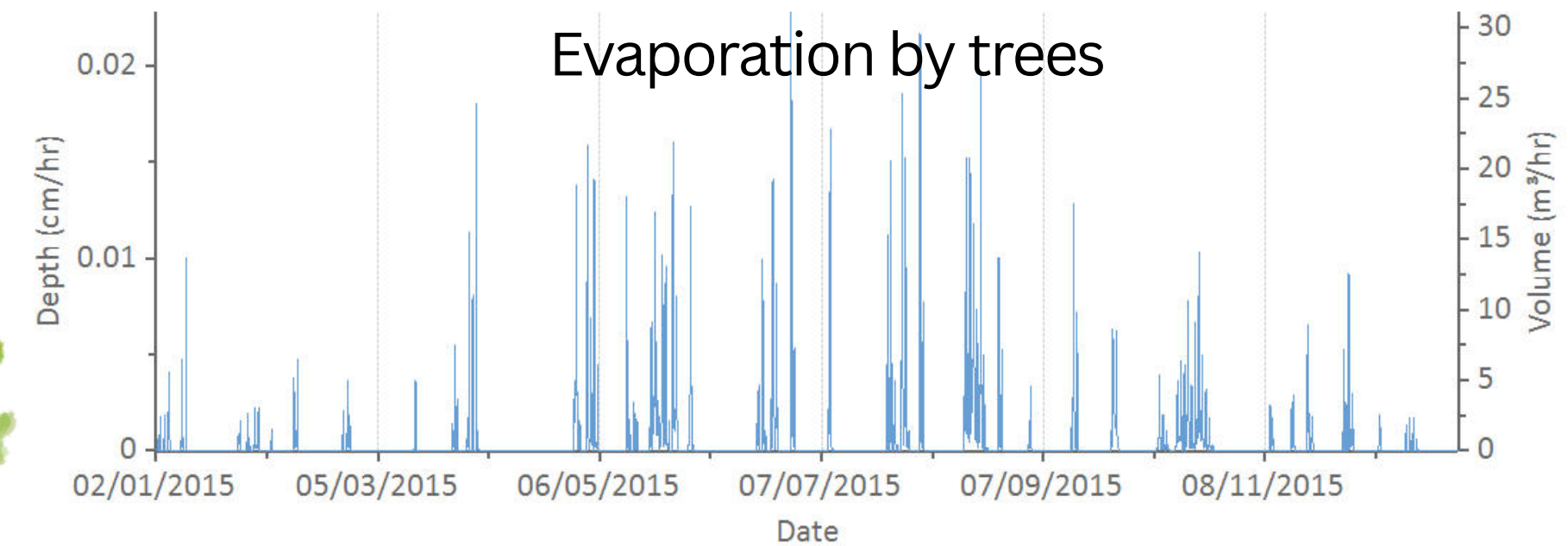
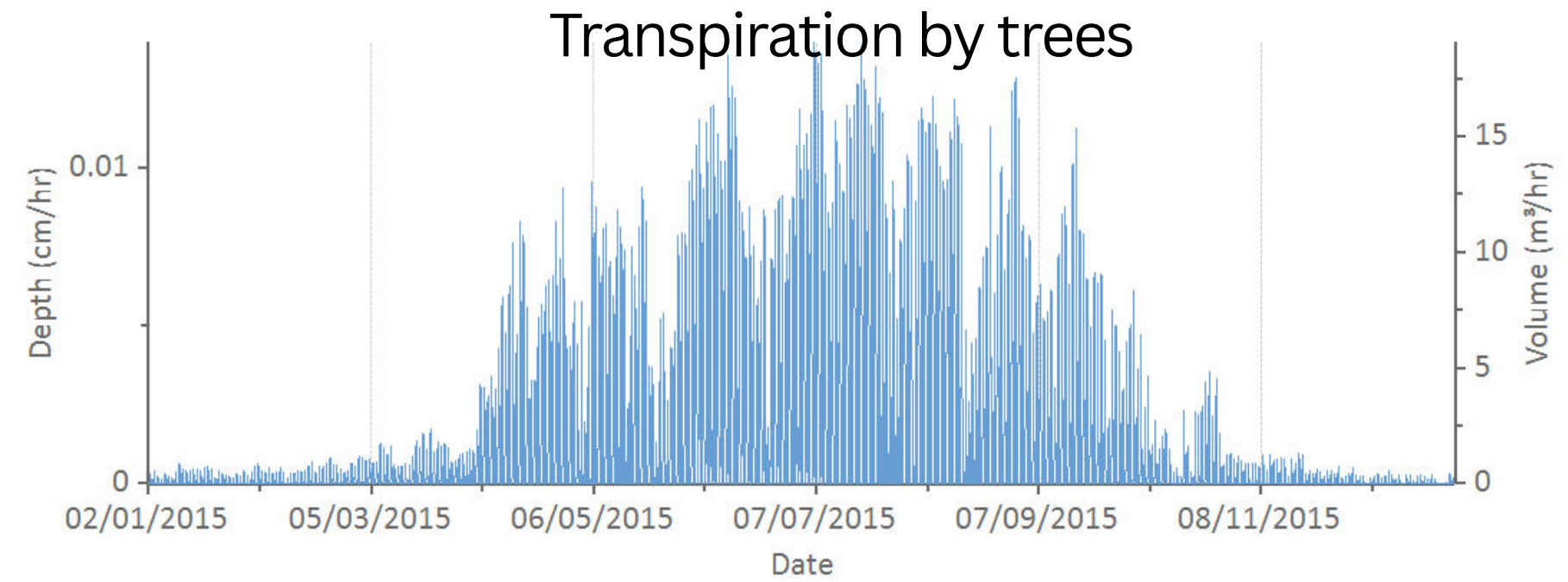
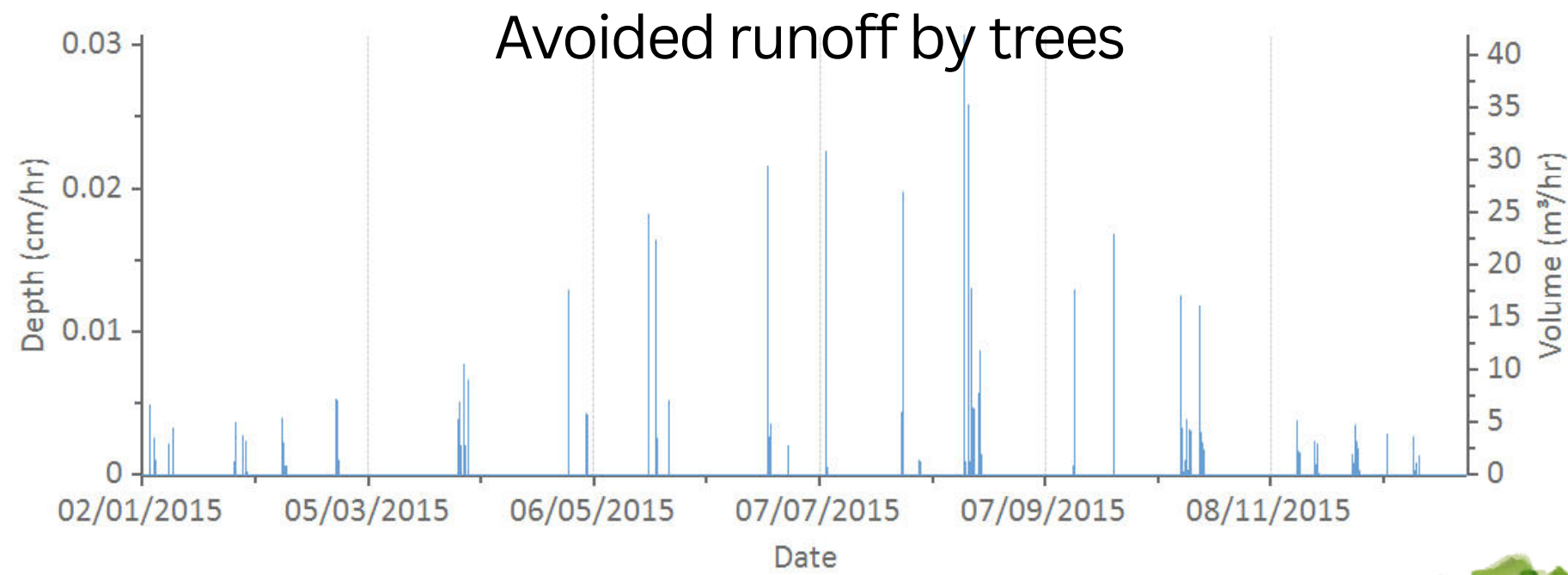
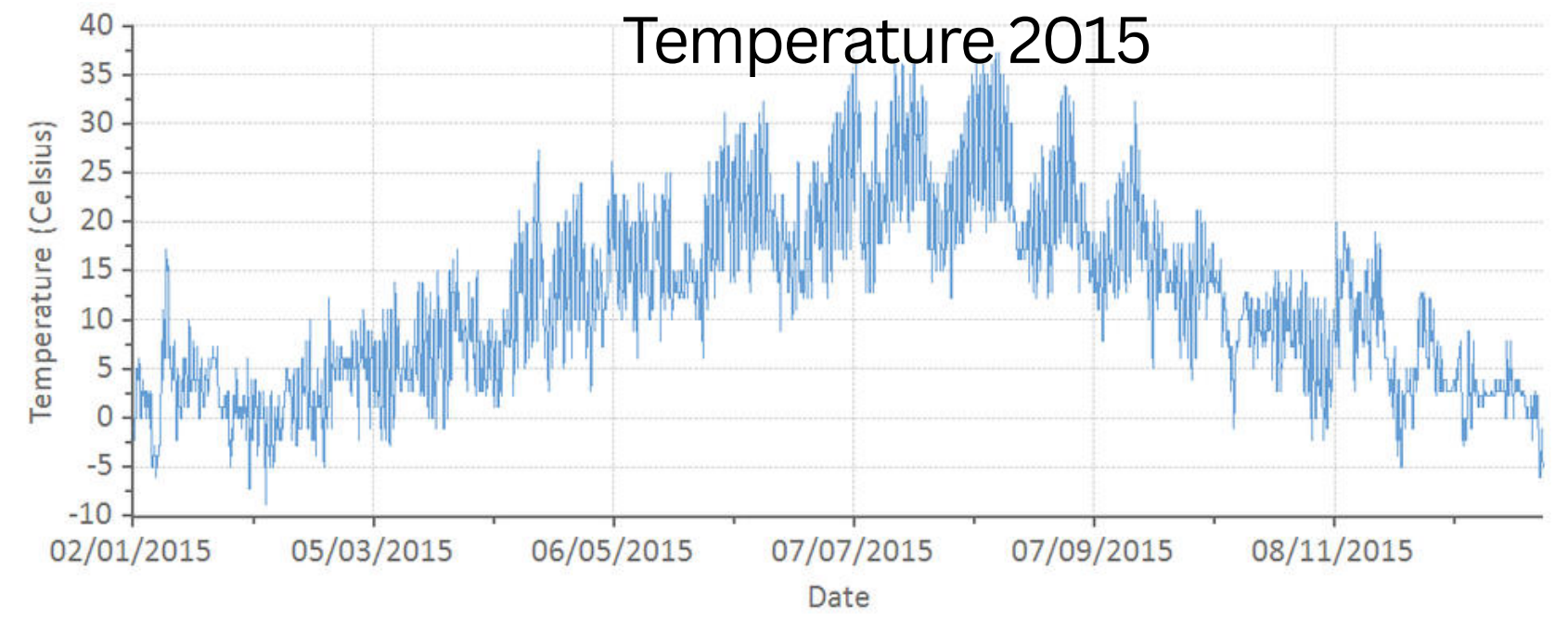
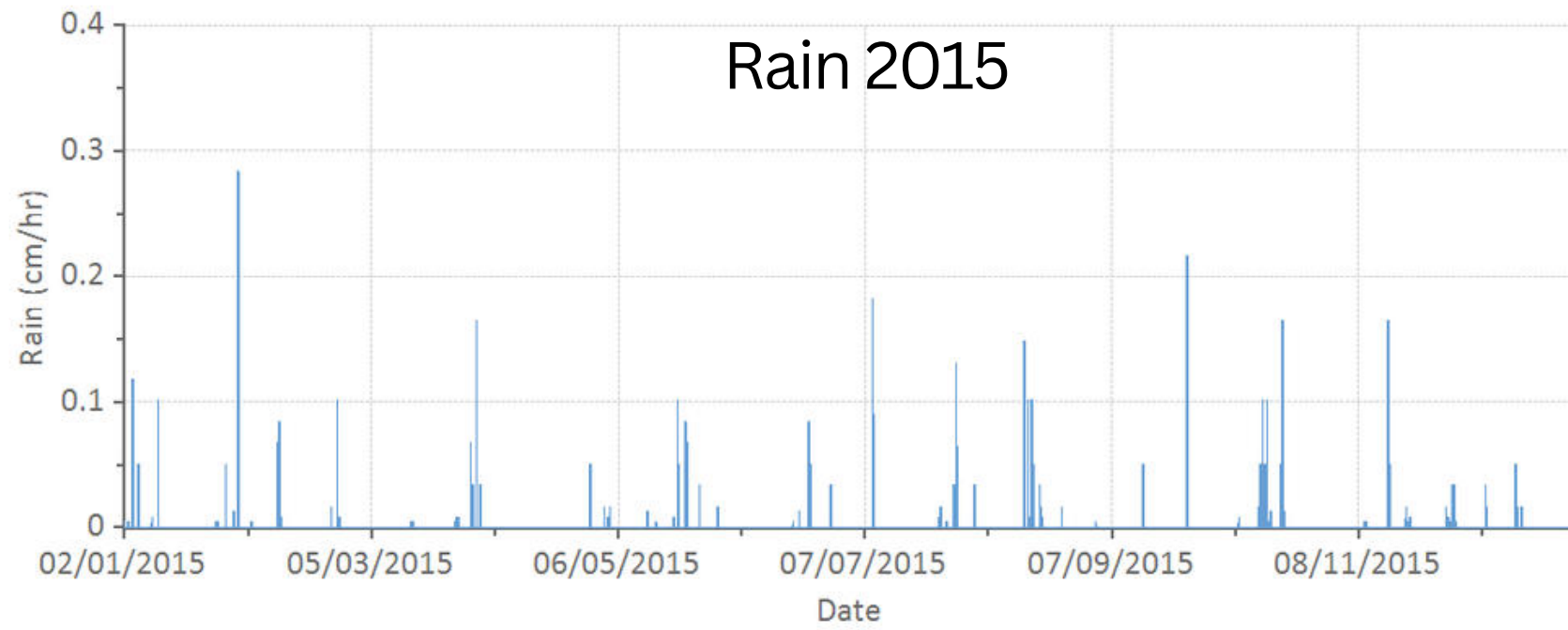
Source: ZBGIS orthophotomosaic, GKÚ Bratislava, NLC.

Land use	Potential evapotranspiration (m ³ /yr)	Evaporation (m ³ /yr)	Transpiration (m ³ /yr)	Water intercepted (m ³ /yr)	Avoided runoff (m ³ /yr)
Parks	28665.14	3170.45	9369.13	3173.55	498.21
Residential	12321.12	1454.64	4203.42	1455.89	240.76
Institutional	10881.69	1316.68	3456.07	1317.75	221.89
Transport	365.19	55.47	90.86	55.49	10.71
Commercial	35.00	3.64	9.54	3.65	0.54
	52268.15	6000.87	17129.01	6006.32	972.12

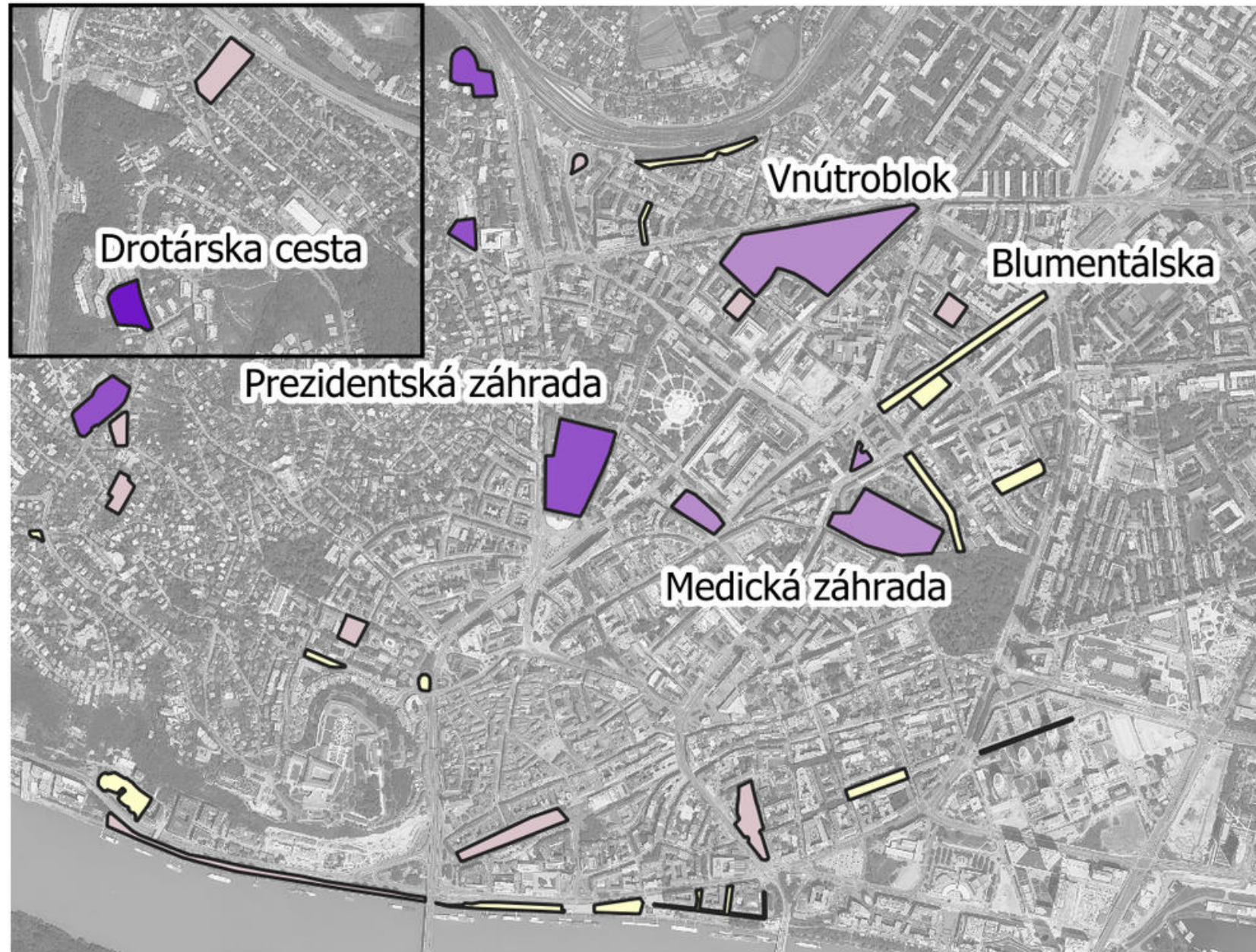
Avoided runoff (in m³/yr)

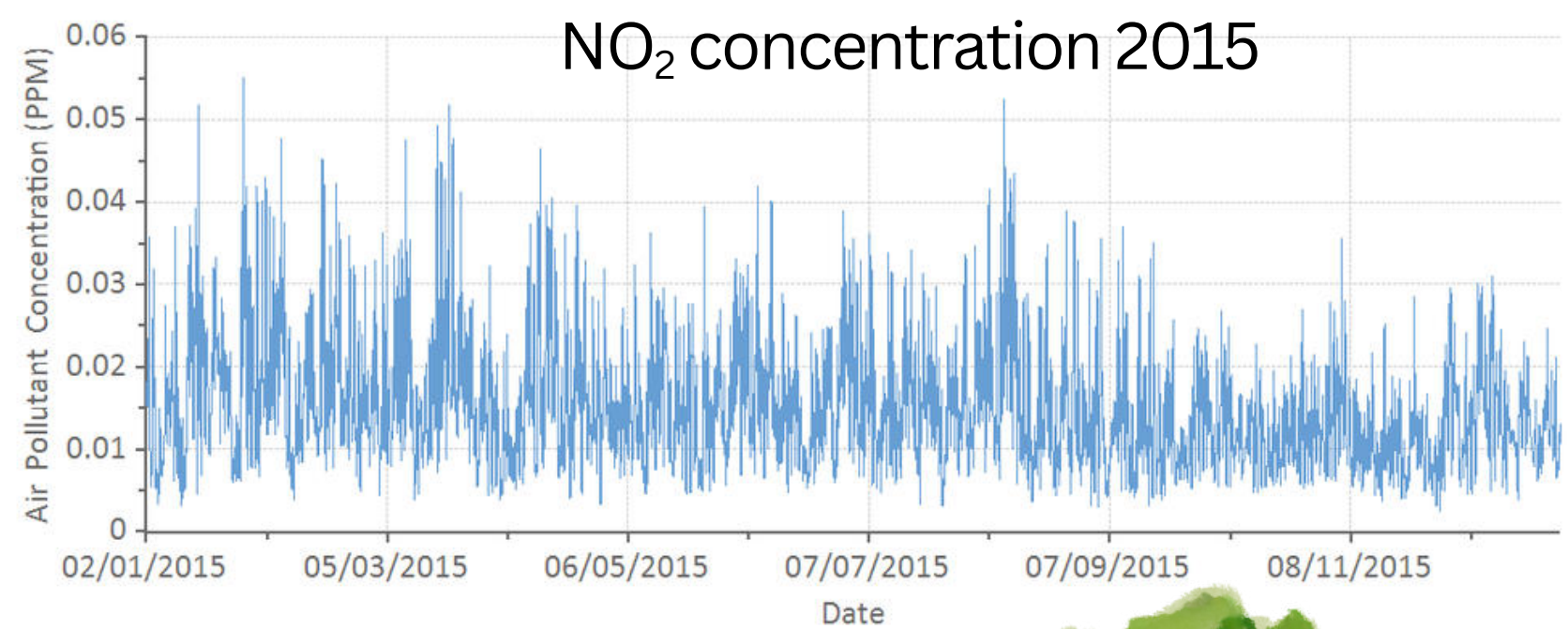
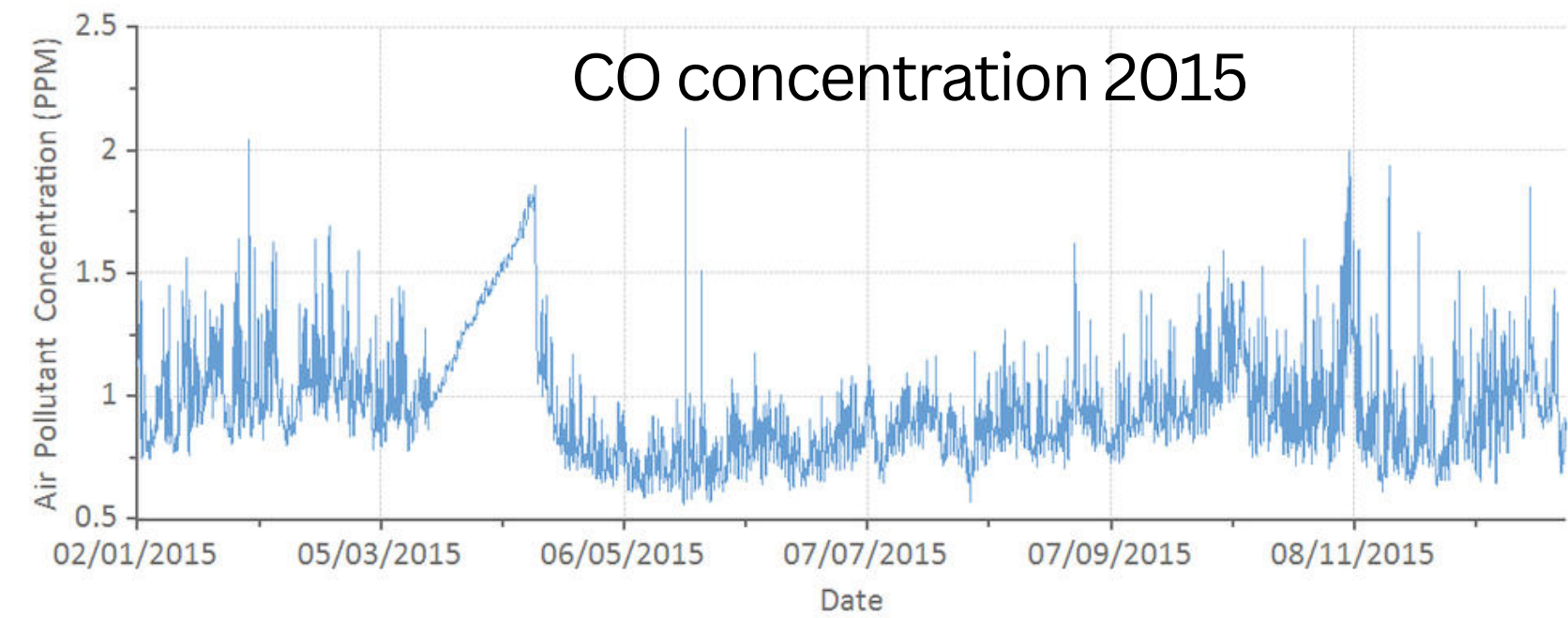
Zabraňovanie odtoku vody

Odstraňovanie znečistenia ovzdušia

Source: ZBGIS ortophotomosaic, GKÚ Bratislava, NLC.

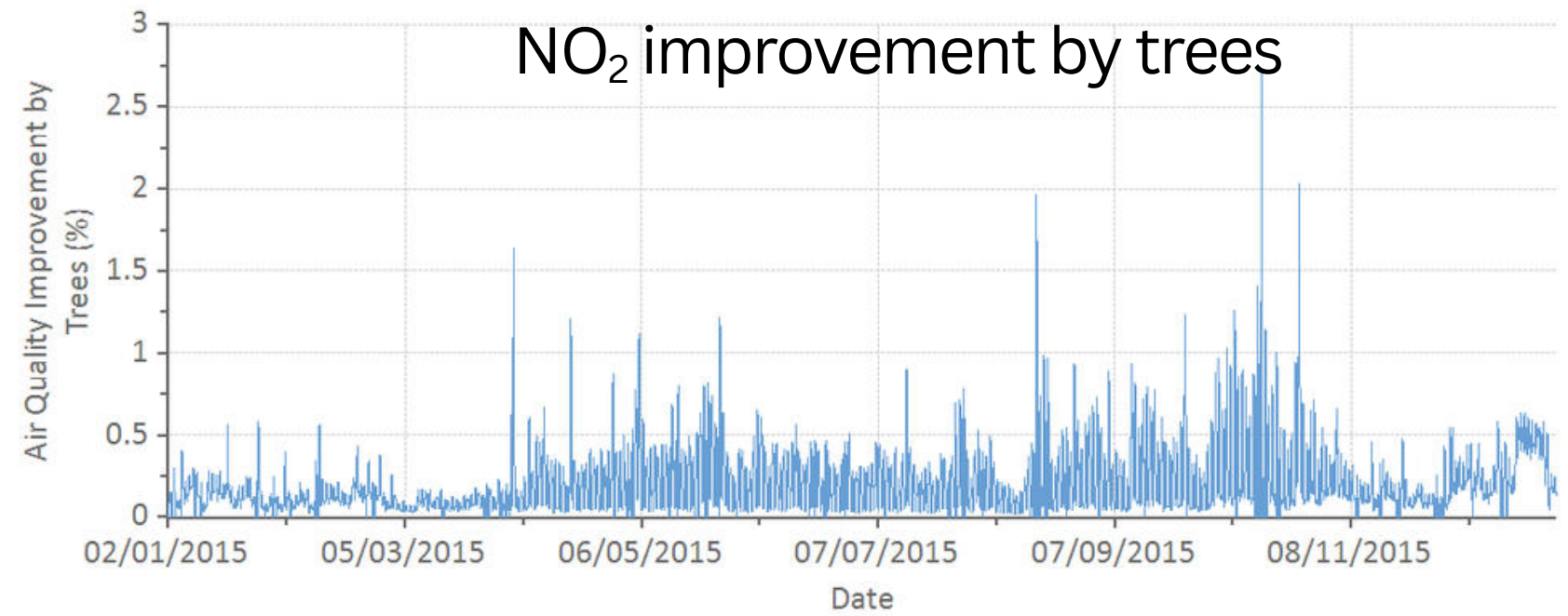
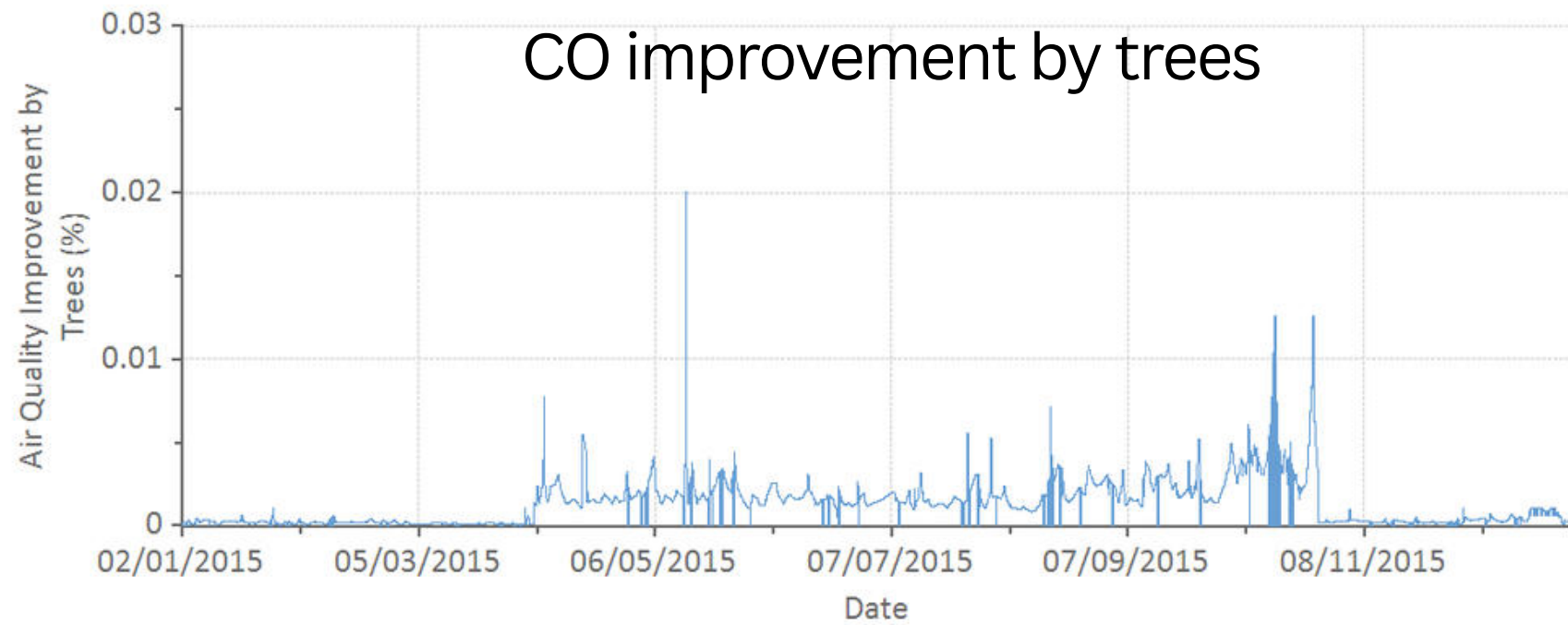
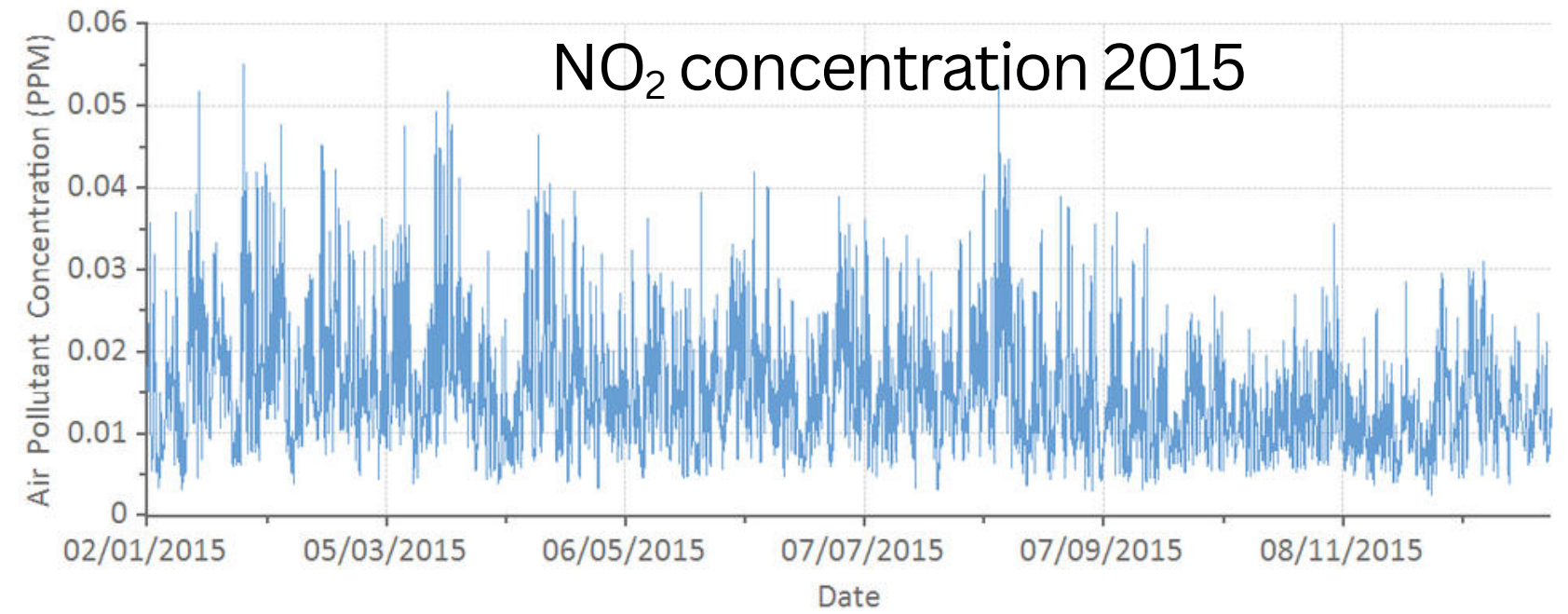
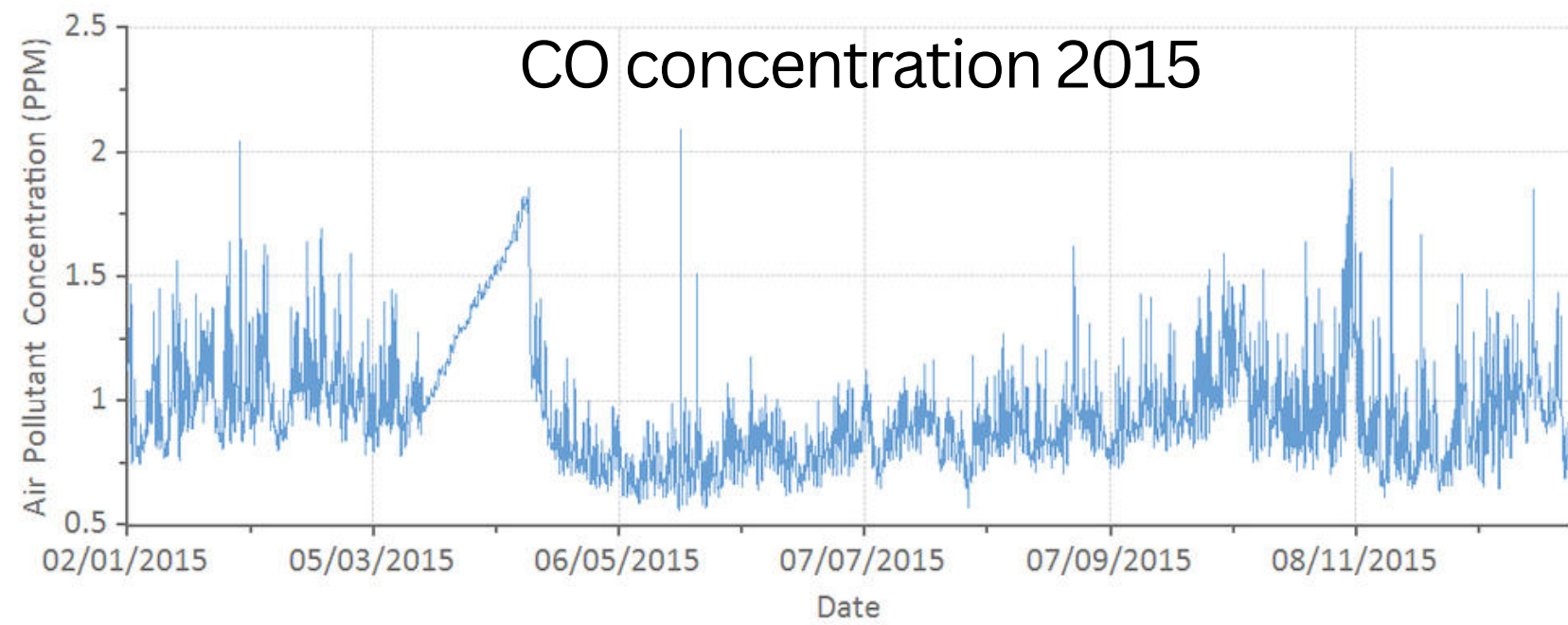

Pollution removal (in kg/yr)

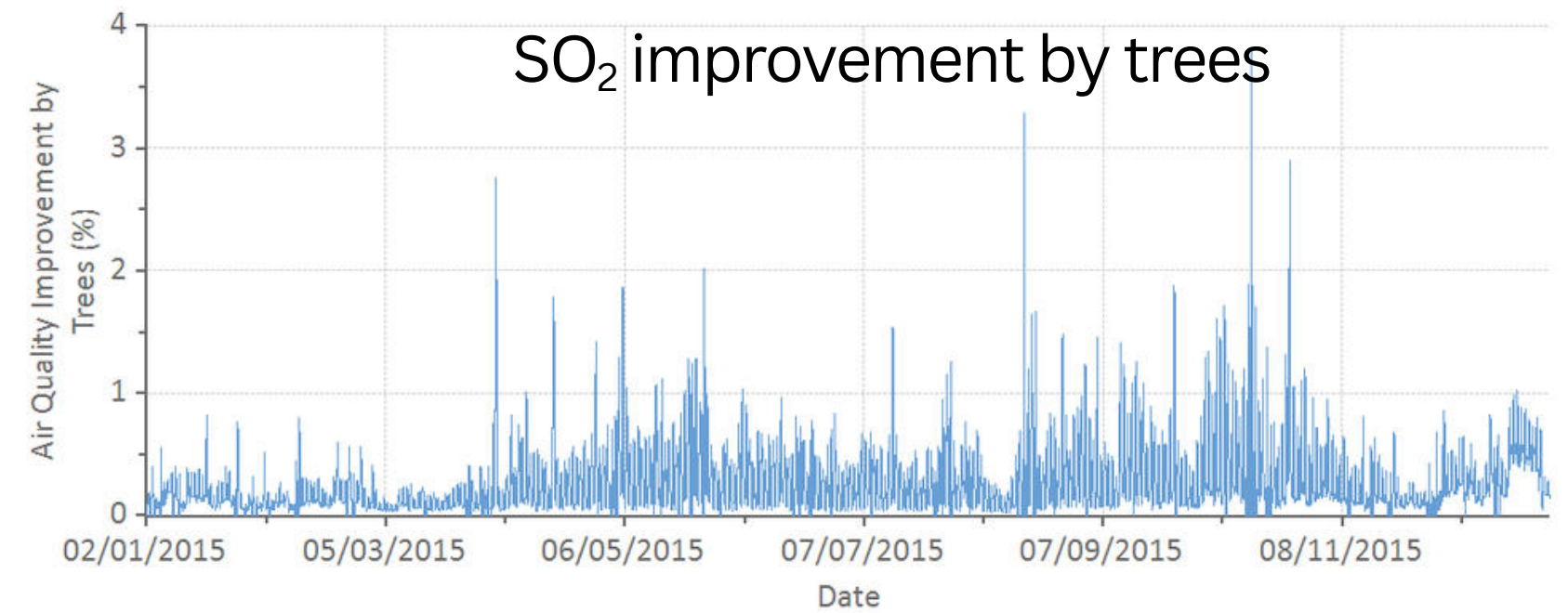
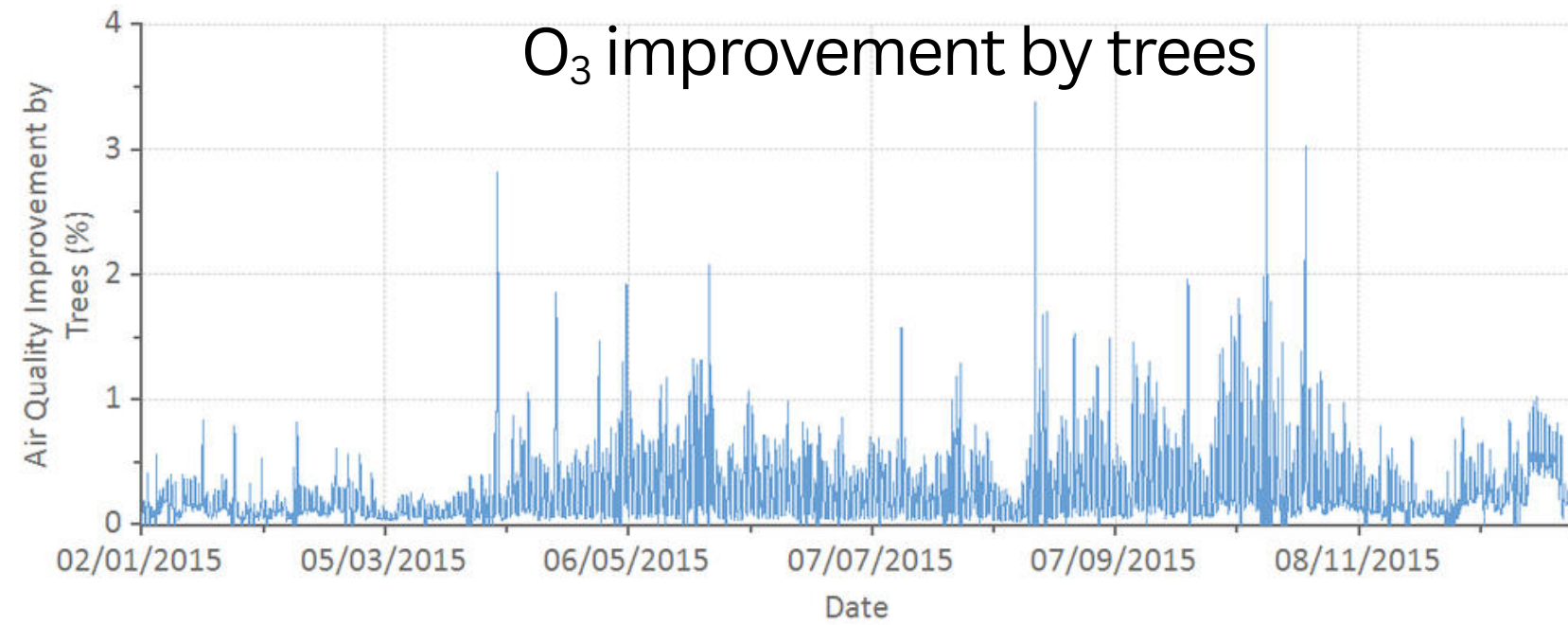
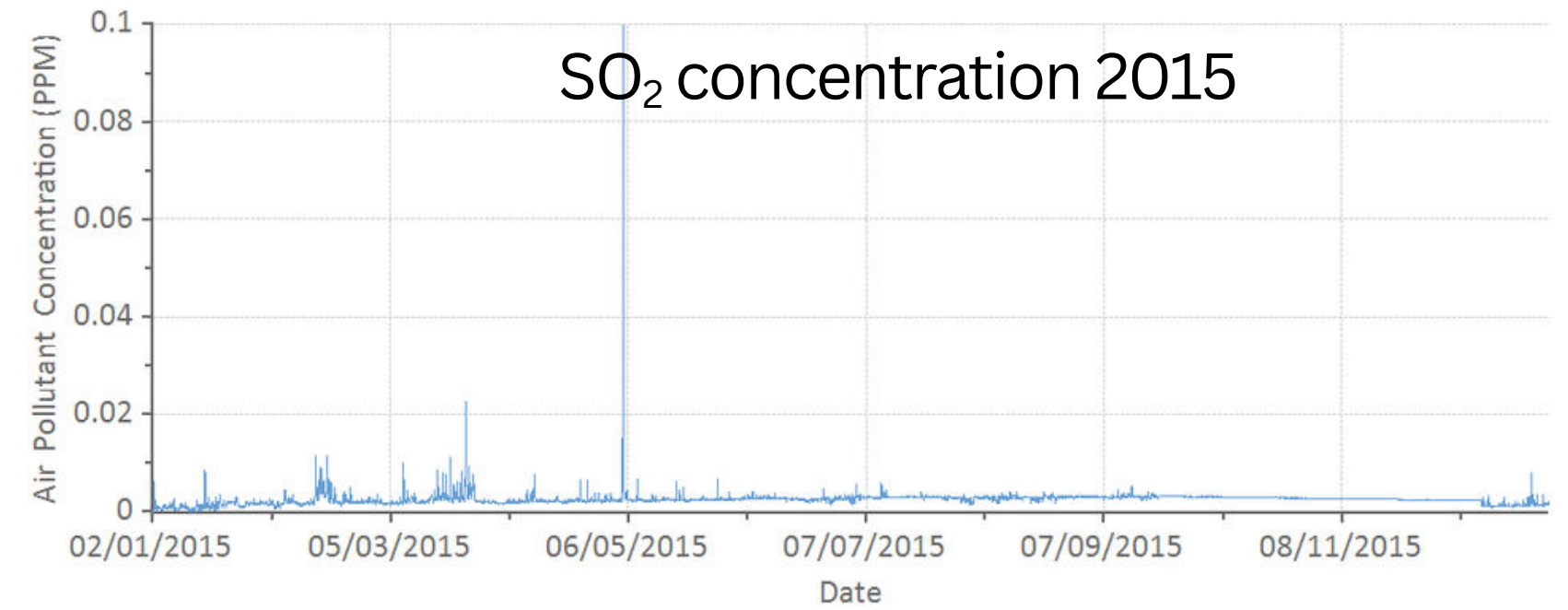
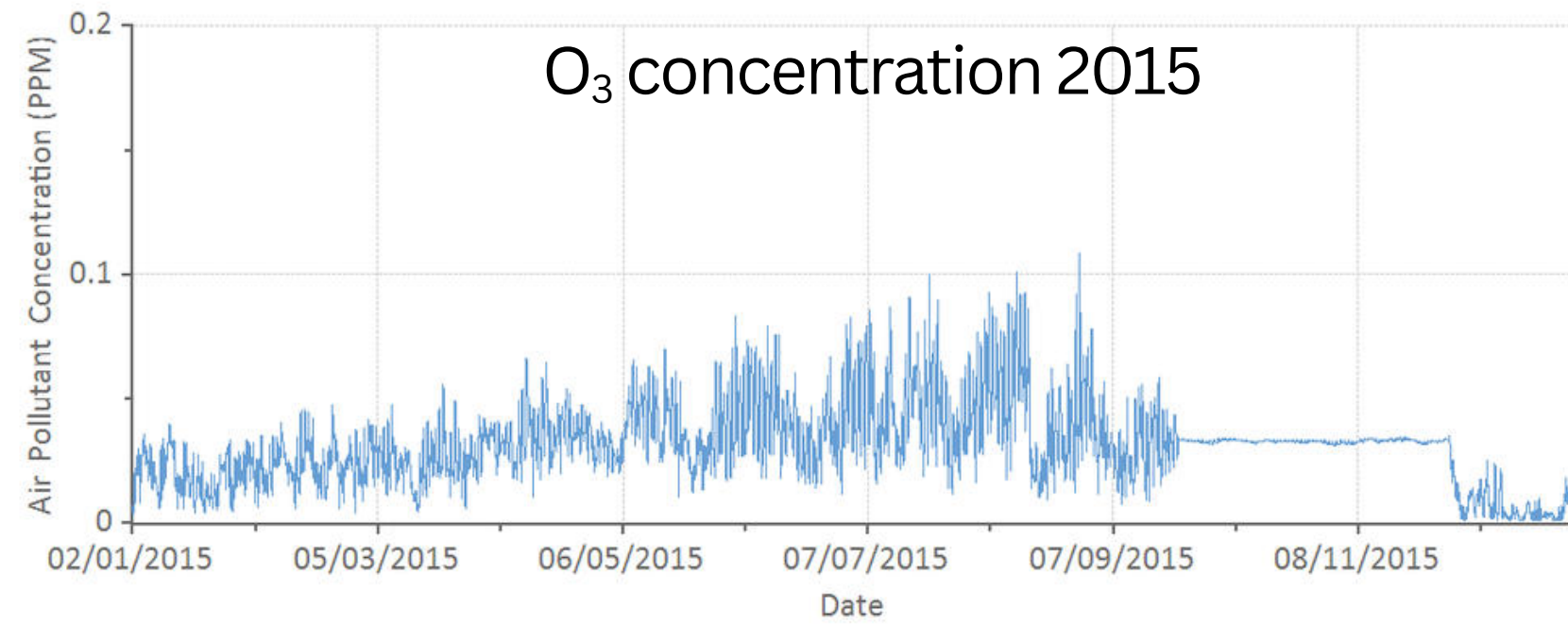
- 0,6 - 50
- 50 - 200
- 200 - 300
- 300 - 500
- 500 - 700

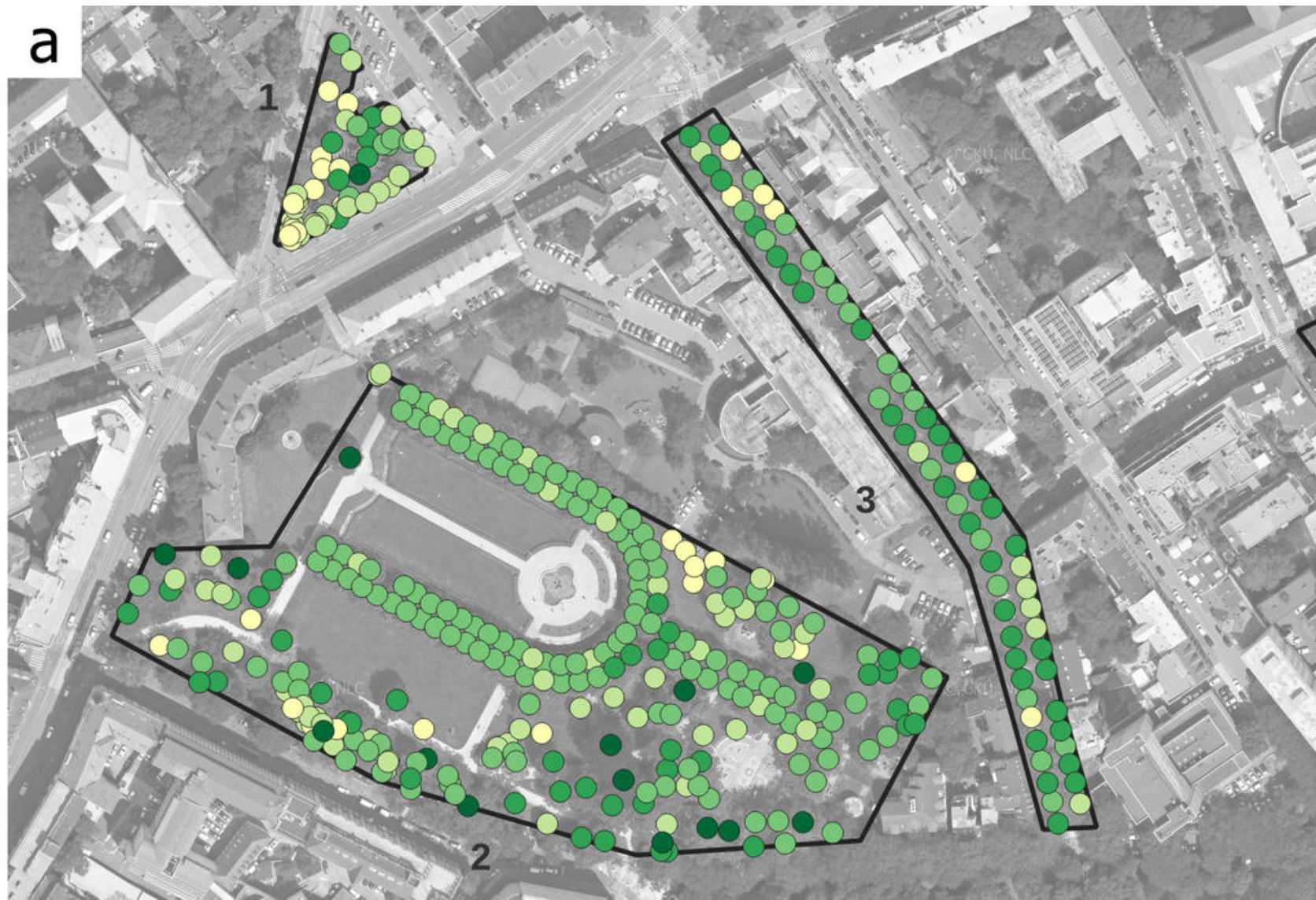
Odstraňovanie znečistenia ovzdušia

Odstraňovanie znečistenia ovzdušia

Ekologické benefity jednotlivých stromov

DBH (in cm)

- 1 - 15
- 15 - 30
- 30 - 50
- 50 - 80
- 80 - 162

Dieback (in %)

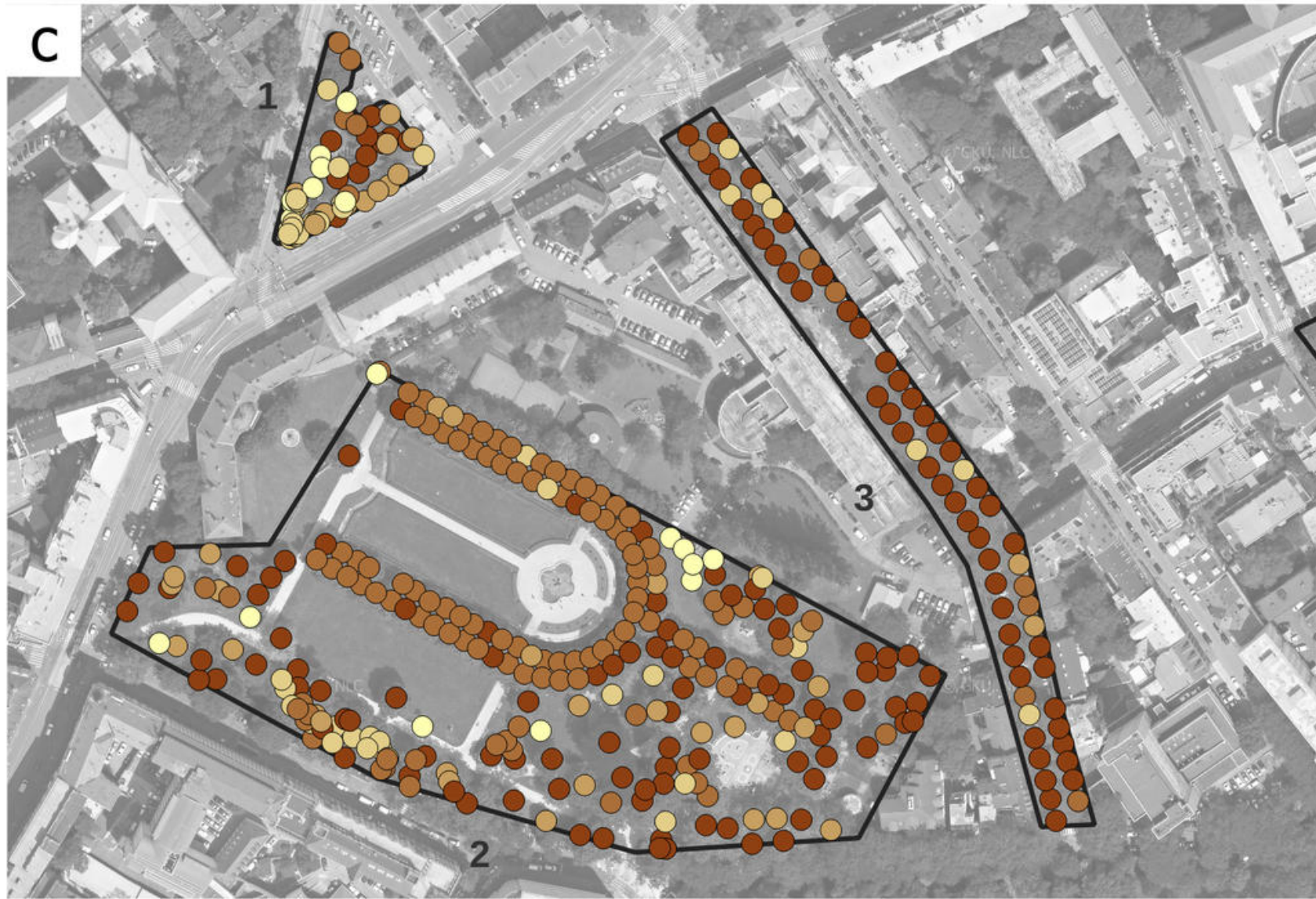
- 0
- 1 - 20
- 20 - 40
- 40 - 60
- 60 - 100

□ plots

Source: ZBGIS ortophotomosaic, GKÚ Bratislava, NLC.

Ekologické benefity jednotlivých stromov

Source: ZBGIS ortophotomosaic, GKÚ Bratislava, NLC.

Carbon storage (in kg)

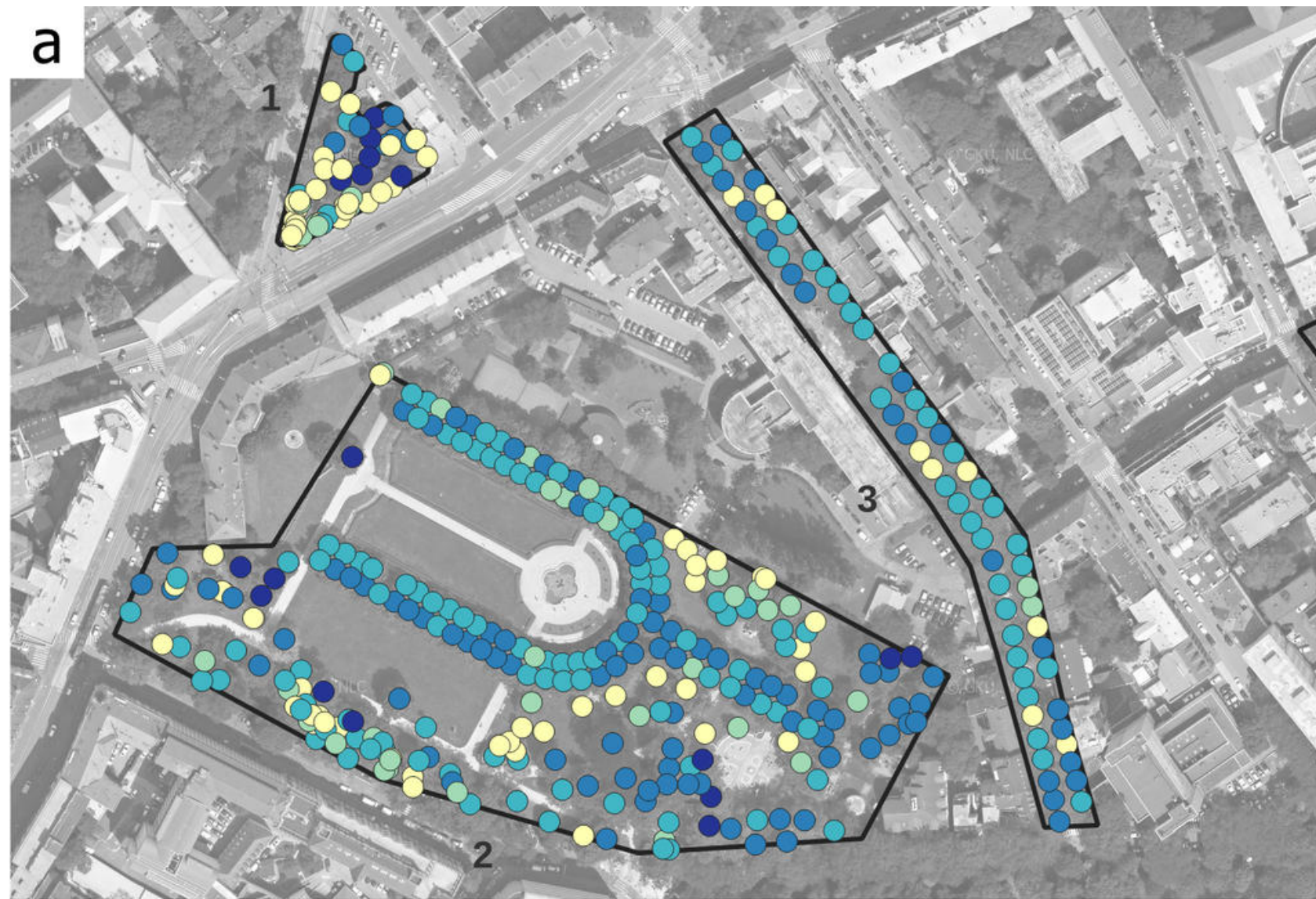
- 0 - 22
- 22 - 71
- 71 - 155
- 155 - 399
- 399 - 7500

Gross carbon sequestration (in kg/yr)

- 0 - 4
- 4 - 10
- 10 - 20
- 20 - 40
- 40 - 83.2

Ekologické benefity jednotlivých stromov

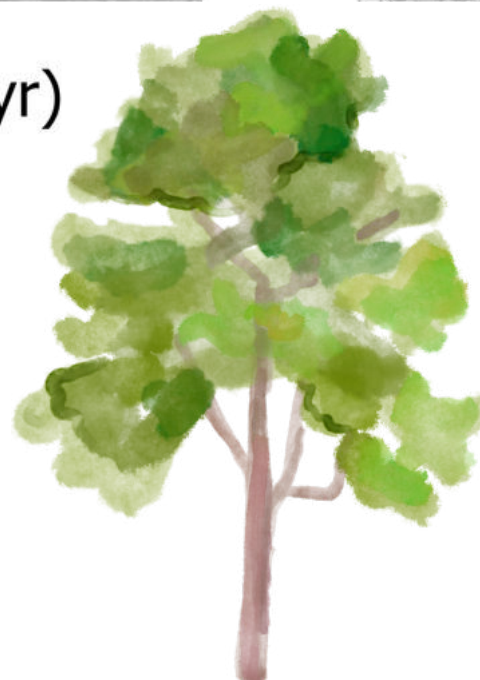
Avoided runoff (in m³/yr)

- 0 - 0.1
- 0.1 - 0.2
- 0.2 - 0.4
- 0.4 - 1
- 1 - 3.4

□ plots

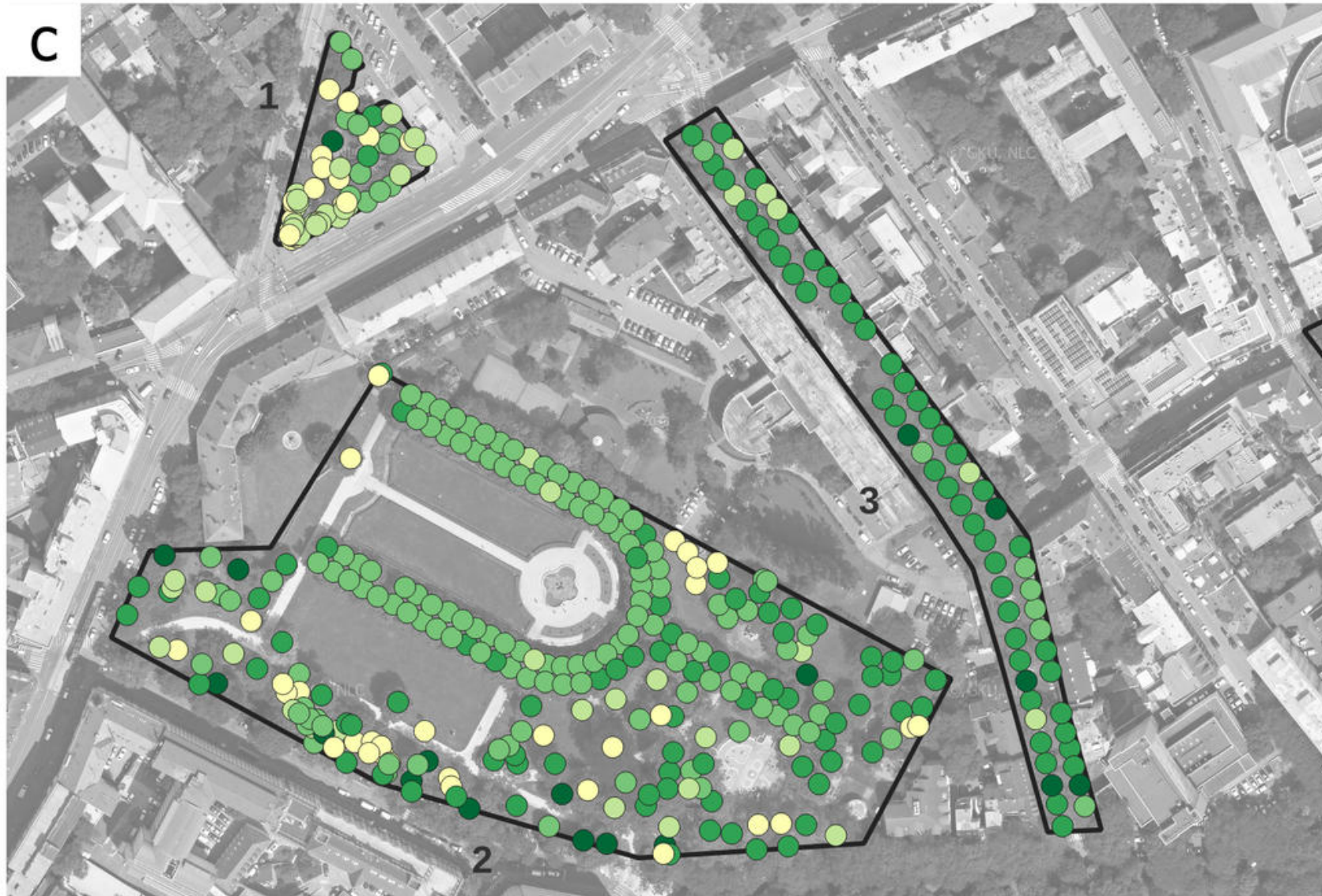
Pollution removal (in g/yr)

- 0 - 50
- 50 - 200
- 200 - 500
- 500 - 20000
- 20000 - 45895

Source: ZBGIS ortophotomosaic, GKÚ Bratislava, NLC.

Ekologické benefity jednotlivých stromov

Source: ZBGIS ortophotomosaic, GKÚ Bratislava, NLC.

Oxygen production (in kg/yr)

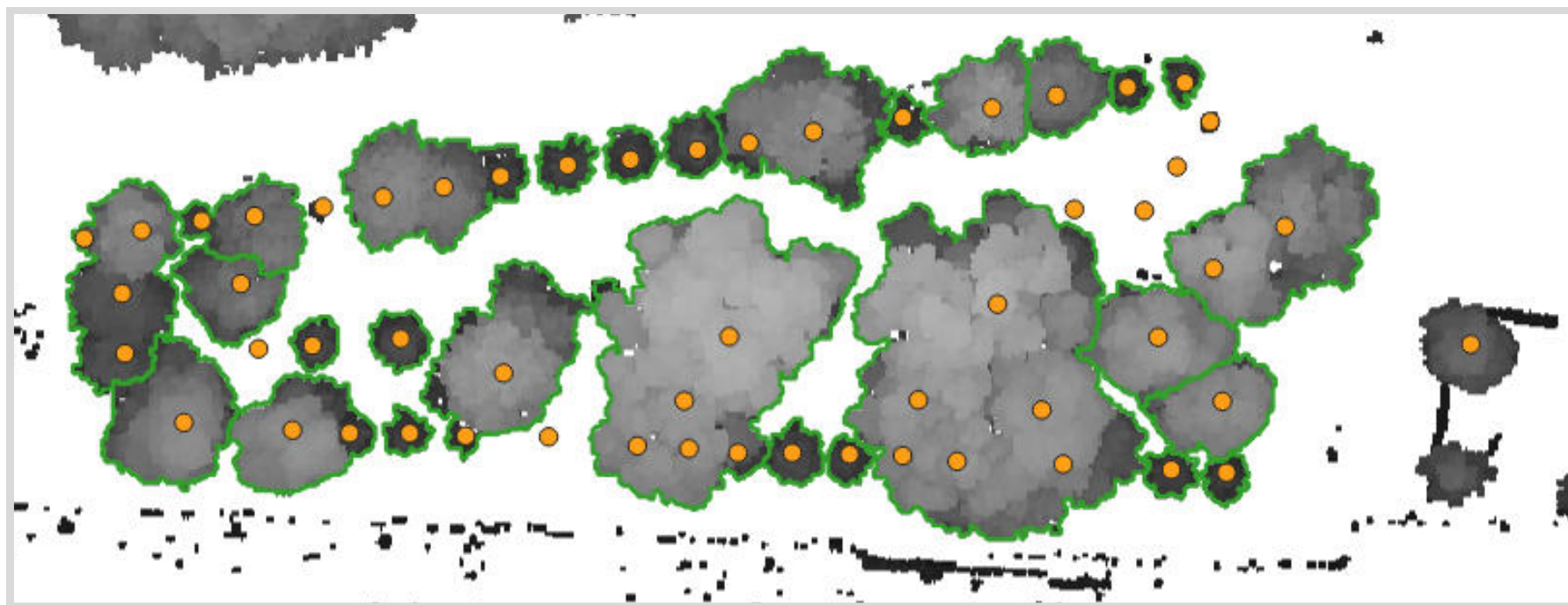
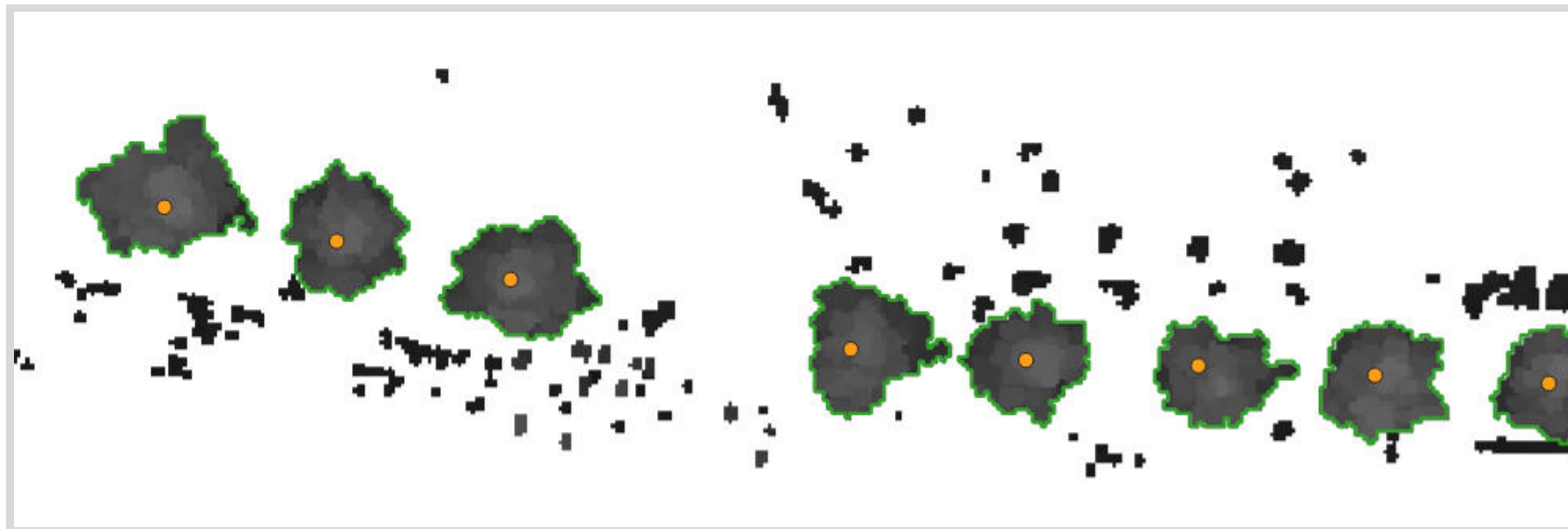
- 0 - 7
- 7 - 15
- 15 - 35
- 35 - 100
- 100 - 222

Energy savings (in €/yr)

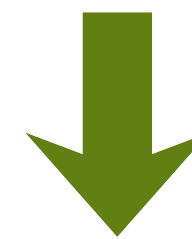
- 3 - 0
- 0 - 5
- 5 - 10
- 10 - 20
- 20 - 78
- buildings (up to 3 stories)

Identifikácia korún stromov

- ZBGIS letecké laserové skenovanie 2.cyklus (LLS2)
- Canopy Height Model 0.25m
- watershed segmentácia (eCognition)

- výpočet metrík korún stromov z LLS2
- modelovanie biomasy a ukladania uhlíka
- odhad ukladania uhlíka na lokalitách bez pasportu zelene

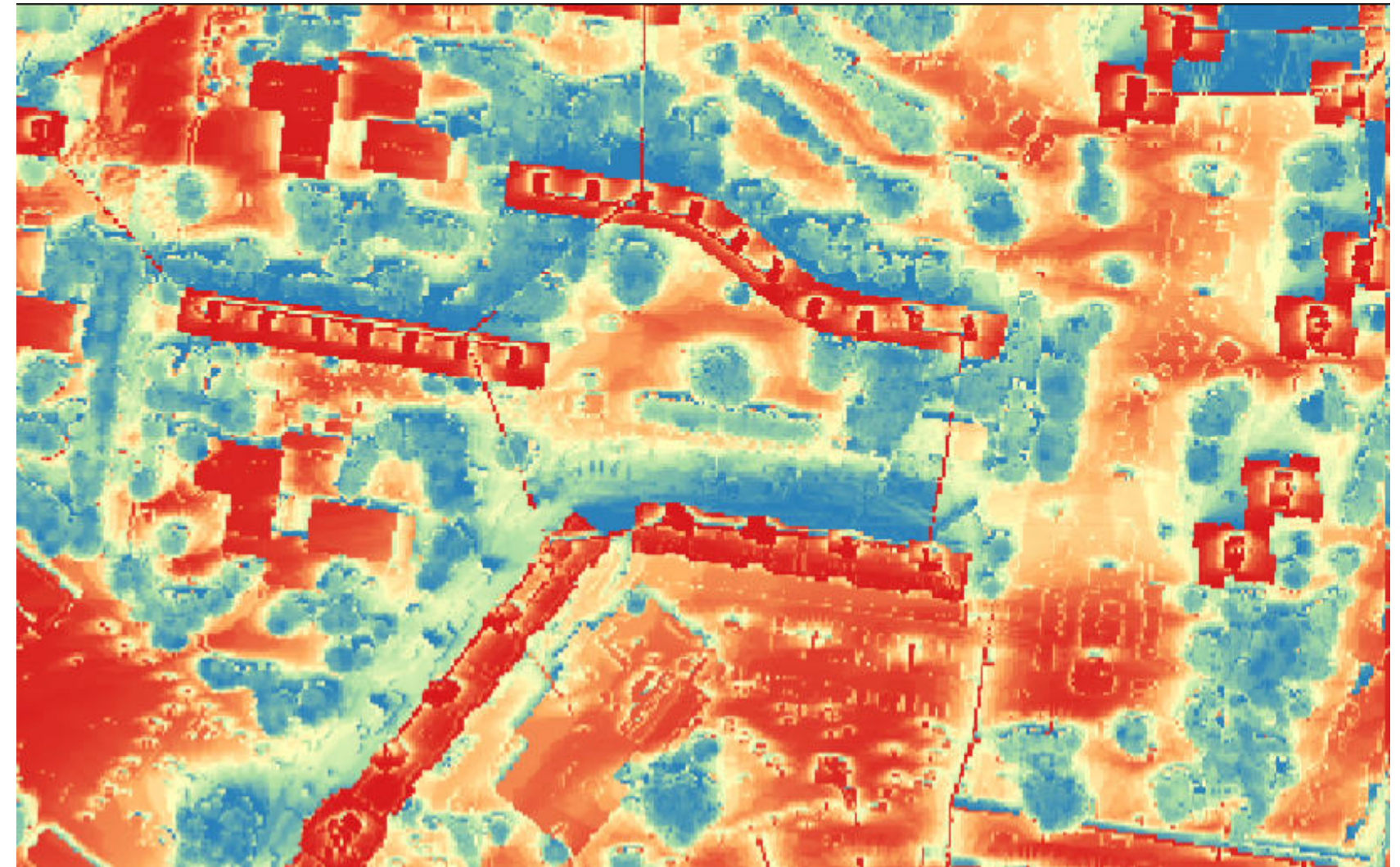

Analýza tieniaceho potenciálu stromovej vegetácie

Bratislava - Petržalka (Fedinova ulica)

Solárne žiarenie 15.júla

- **Light Penetration Index** vypočítaný z lidarového mračna - simulácia zatienenenia oblohy vegetáciou podľa hustoty odrazov

Financované
Európskou úniou
NextGenerationEU

PLÁN [OBNOVY]

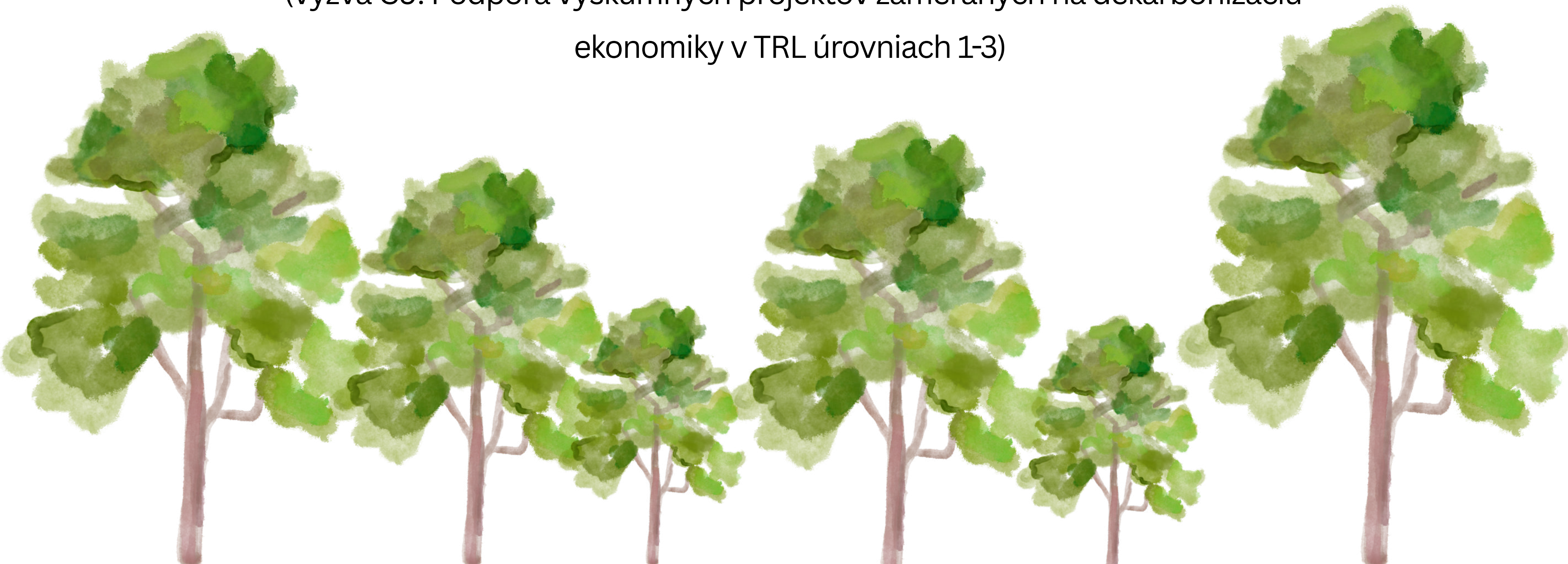
ÚRAD VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Tento výskum vznikol v rámci projektu **č.09I04-03-V02-00002**

Climate Neutral Municipality, financovaného z Plánu obnovy

(výzva C9: Podpora výskumných projektov zameraných na dekarbonizáciu ekonomiky v TRL úrovniach 1-3)

Ďakujeme mestskej časti Bratislava - Staré Mesto za poskytnutie údajov.

Ďakujem za pozornosť!

hana.bobalova@uniba.sk

